RAPORT CZYSTA ELEKTRYFIKACJA

Ku trwałej akceptacji dla OZE.

Jak dzielić korzyści, by wesprzeć transformację?

Maria Niewitała-Rej

Warszawa 2026

RE:FORM

© Fundacja Instytut Reform, 2026
Powielanie dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Autorka
Maria Niewitała-Rej

Współpraca
Aleksander Śniegocki

Podziękowania
Dziękujemy Julii Kozakiewicz (ECF), Paulinie Grądzik (Konfederacja Lewiatan), Wojciechowi Kukule (ClientEarth), Weronice Kupczyk (Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej), dr Agacie Stasik (Akademia Leona Koźmińskiego) oraz dr. Wojciechowi Szymalskiemu (Instytut na rzecz Ekorozwoju) za poświęcony czas, wnikliwą lekturę oraz przekazane uwagi. Ich komentarze stanowiły cenny wkład w opracowanie i redakcję niniejszej publikacji.

Redakcja
Bartosz Brzyski

Opracowanie graficzne
Sylwia Niedaszkowska

Data publikacji
Listopad 2026 r.

Rekomendowane cytowanie
Niewitała-Rej, M. (2026), *Ku trwałej akceptacji dla OZE. Jak dzielić korzyści, by wesprzeć transformację?*, Warszawa, Polska: Instytut Reform.

Źródło fotografii na okładce: frankix/iStock

Instytut Reform
office@ireform.eu | ul. Puławska 26/1, 02-512 Warszawa | www.ireform.eu

RE:FORM

Instytut Reform to niezależny think tank, którego celem jest ciągłe doskonalenie polityk publicznych w Polsce, Europie i na świecie. Jednym z kluczowych obszarów działania Instytutu jest wsparcie transformacji energetycznej oraz ochrony klimatu.

Spis treści

Streszczenie **4**

1. Wprowadzenie **7**

2. Nowe unijne propozycje zwiększenia akceptacji społecznej **9**

2.1. Nowelizacja REDIII w obszarze permittingu 9

2.2. Omnibus środowiskowy 10

2.3. Zestaw narzędzi na rzecz integracji społecznej w zakresie energii odnawialnej 10

3. Dobre praktyki związane z akceptacją społeczną **13**

3.1. Mapowanie dobrych praktyk przez Komisję Europejską 13

3.2. WinWind 14

3.3. Wind4Bio 15

4. Przykłady ogólnokrajowych ram na rzecz akceptacji społecznej inwestycji w OZE w Europie **16**

4.1. Dania 16

4.2. Irlandia 18

4.3. Inne kraje 18

5. Jak Polska podeszła do tematu zwiększenia akceptacji społecznej? **21**

5.1. Udział proceduralny 21

5.2. Korzyści wynikające z OZE 24

5.2.1. Prosument wirtualny – skomplikowany i wdrażany z opóźnieniami 26

5.2.2. Fundusz partycypacyjny 27

6. Proponowane kierunki zmian **32**

7. Podsumowanie **36**

Załącznik 1 – Możliwości partycypacji społecznej **37**

Załącznik 2 – Przykłady podziału funduszu partycypacyjnego i wspólnotowego **39**

Załącznik 3 – Przewodnik po regulacjach **43**

Streszczenie

Akceptacja społeczna staje się bardzo ważnym elementem transformacji energetycznej, rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE) i uniezależnienia od paliw kopalnych.

W Polsce są już stosowane mechanizmy, dzięki którym gminy i mieszkańcy korzystają z obecności OZE. Są to przede wszystkim wpływy z podatku od nieruchomości, które mogą stanowić nawet kilkanaście procent dochodów gminy. Inwestorzy często finansują dodatkowe inwestycje infrastrukturalne lub społeczne. Oprócz tego część mieszkańców zarabia na dzierżawie gruntów. OZE oznaczają również nowe miejsca pracy.

Praktyka pokazuje, że te rozwiązania bywają niewystarczające, szczególnie w przypadku elektrowni wiatrowych na lądzie. Osiągnięcie tempa rozwoju tej technologii zgodnego z celami zawartymi w Krajowym Planie w dziedzinie Energii i Klimatu (KPEiK) wymaga zastosowania dodatkowych metod zwiększania akceptacji społecznej. Pierwszy taki instrument w Polsce, wciąż oczekujący na wejście w życie, został oparty na formule **prosumenta wirtualnego.** Formuła ta wiąże się z zakupem udziałów w mocy farmy wiatrowej przez mieszkańców. Mechanizm jest jednak często postrzegany jako zbyt skomplikowany oraz mało inkluzywny, gdyż wymaga znacznych środków finansowych na start.

W III kwartale 2026 roku Ministerstwo Klimatu i Środowiska (MKiŚ) podjęło kolejną próbę zastąpienia mechanizmu prosumenta wirtualnego **funduszem partycypacyjnym.** Koncepcja zawarta w projekcie ustawy UD442 przewiduje przeznaczanie 20 tys. zł rocznie za każdy 1 MW mocy farmy wiatrowej dla osób mieszkających w promieniu 1 km od inwestycji. Wysokość świadczeń zależna od gęstości zabudowy rodzi ryzyko konfliktów społecznych, podobnie jak brak gwarancji korzyści dla całej lokalnej społeczności. System nie gwarantuje też przeprowadzenia odpowiednich konsultacji społecznych.

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń krajowych i międzynarodowych wskazane jest odejście od modelu opierającego się wyłącznie na indywidualnych dopłatach i stworzenie dodatkowo **funduszu wspólnotowego,** w którym lokalna społeczność decyduje, na co zostaną wydane środki. Fundusz wspólnotowy towarzyszący partycypacyjnemu pozwalałby na połączenie korzyści indywidualnych i społecznych przy zachowaniu elastyczności i udziału społeczeństwa w wyborze rozwiązań. Roczna dopłata dla mieszkańców mogłaby wynosić na przykład **4 000 zł,** a reszta środków trafiałaby do funduszu wspólnotowego, tworząc pulę do wykorzystania na lokalne projekty przynoszące korzyści całej lokalnej społeczno-

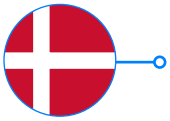
ści. **Kwota tego rzędu zapewni równe traktowanie mieszkańców różnych gmin oraz sprawi, że w większości przypadków duża część środków trafi do funduszu wspólnotowego bez względu na wielkość instalacji.** Jednak wyznaczenie odpowiedniej kwoty powinna poprzedzić analiza ekonomiczna, a także badanie opinii publicznej i konsultacje społeczne. Przykłady symulacji podziału środków znajdują się w Załączniku 2.

Dostępny na stronie Instytutu Reform symulator funduszu wspólnotowego pozwala obliczyć, ile środków trafiałoby do funduszu wspólnotowego w zależności od liczby kwalifikujących się gospodarstw domowych, kwoty przekazanej od inwestora oraz stałej kwoty dopłaty bezpośredniej dla gospodarstw w pobliżu farm wiatrowych.

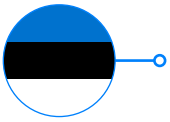

Dobrym kierunkiem budowania akceptacji społecznej jest zapewnienie gminom swobody w wyborze mechanizmu redystrybucji korzyści z farm wiatrowych. W takim modelu samorządy mogą decydować, z jakiej formy (jednej lub kilku) chcą skorzystać. Takie podejście wymaga jednak **przeprowadzenia analiz i szeroko zakrojonych konsultacji,** które pozwolą stworzyć ramy dla wdrażanych rozwiązań.

Sposobów na zwiększenie akceptacji jest wiele. Przykłady z Europy pokazują różnorodność stosowanych instrumentów. Wiele z nich skupia się na pojedynczych przedsięwzięciach lub ma charakter typowo lokalny. Jednak w niektórych krajach są również dostępne rozwiązania na poziomie ogólnokrajowym.

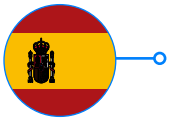
DANIA
- Dotyczy kilku rodzajów OZE
- Coroczne dopłaty dla mieszkańców
- Jednorazowa wpłata od inwestora na fundusz dla gmin
- Odszkodowania za spadek wartości nieruchomości lub możliwość odsprzedaży domu

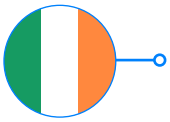
ESTONIA
- Dotyczy lądowych elektrowni wiatrowych
- Coroczne wpłaty od inwestora na fundusz gminny (50%)
- Coroczne dopłaty dla mieszkańców (50%)

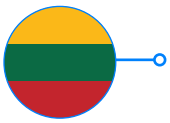
GRECJA
- Dotyczy kilku rodzajów OZE
- Coroczne wpłaty od inwestora na fundusz gminny (60%)
- Obniżenie rachunków za prąd lokalnej społeczności

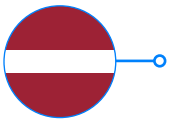
HISZPANIA
- Inicjatywa branżowa certyfikująca wyróżniające się projekty fotowoltaiczne

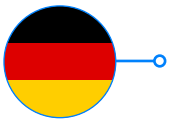
IRLANDIA
- Powiązanie z aukcjami OZE dla wiatru i fotowoltaiki
- Coroczne wpłaty od inwestora na fundusz gminny
- Coroczne dopłaty dla mieszkańców (tylko z lądowej energetyki wiatrowej)

LITWA
- Dotyczy kilku rodzajów OZE
- Coroczne wpłaty od inwestora na fundusz gminny (85%)
- Coroczne dopłaty dla mieszkańców (15%)

ŁOTWA
- Dotyczy morskich i lądowych elektrowni wiatrowych
- Coroczne wpłaty od inwestora na fundusz gminny (50%)
- Coroczne dopłaty dla mieszkańców (50%)

NIEMCY
- Dobrowolne, ale ustrukturyzowane mechanizmy dla fotowoltaiki i energetyki wiatrowej
- Niektóre landy wprowadziły swoje odrębne mechanizmy

WIELKA BRYTANIA
- Dobrowolne, ale rekomendowane mechanizmy

Doświadczenia międzynarodowe pokazują, że same rekompensaty finansowe nie wystarczają, jeśli mieszkańcy nie mają wpływu na proces inwestycyjny. **Najlepsze efekty dają programy, które łączą udział w procedurach na wczesnych etapach z późniejszymi korzyściami ekonomicznymi i wsparciem instytucjonalnym.** Nie istnieje jeden uniwersalny model budowania akceptacji społecznej. Rozwiązania powinny być dostosowane do lokalnych warunków i potrzeb.

1. Wprowadzenie

Przedłużające się procedury administracyjne są jednym z najistotniejszych czynników blokujących rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE). Od kilku lat administracja publiczna, zarówno na poziomie krajowym, jak i unijnym, podejmuje działania, by te procedury skrócić. Jednak samo skrócenie procedur nie ułatwi rozwoju nowych inwestycji, jeśli będzie im towarzyszył opór społeczny. **Nawet bardzo opłacalny projekt OZE może zostać zablokowany, jeśli mieszkańcy uznają go za niesprawiedliwy** lub zostaną pominięci w procesie decyzyjnym. Dlatego działania, które mają zwiększyć akceptację społeczną, przyciągają coraz więcej uwagi rządzących i inwestorów. Utrzymanie akceptacji staje się ważnym czynnikiem w realizacji transformacji energetycznej i elektryfikacji sektorów oraz uniezależnienia się od importu paliw kopalnych.

Wiele dróg do celu

Sposobów na zwiększanie akceptacji społecznej jest wiele. Mogą to być różne formy rekompensat czy udziałów w zyskach z danej inwestycji. W Europie i nie tylko widać też trend przechodzenia od samego „informowania" do większego angażowania mieszkańców i włączania ich w planowanie wspólnej przestrzeni.

Nie ma jednego uniwersalnego sposobu na zwiększenie akceptacji społecznej. Wybór nieodpowiedniego rozwiązania może przynieść skutki odwrotne do zamierzonych. Niektóre badania wykazują, że działania mające zwiększyć akceptację społeczną mogą być postrzegane przez mieszkańców jako próba ich skorumpowania[1]. Część społeczności może bardziej cenić korzyści indywidualne, a część korzyści dla całego sąsiedztwa projektu OZE.

Indywidualne podejście

Najlepszym rozwiązaniem może okazać się połączenie kilku działań ukierunkowanych na różnych interesariuszy. Kluczowe jest to, że społeczna akceptacja nie wynika z samej technologii OZE, ale z poczucia sprawiedliwości, zaufania i udziału społeczności w korzyściach generowanych przez projekt[2]. Podejście indywidualne, oparte na ramach prawnych, ale dopasowane do realiów lokalnych, może przynieść lepsze rezultaty niż odgórnie zaprojektowane, sztywne ogólnokrajowe mechanizmy. Z założenia zwiększa też udział mieszkańców w procedurach, bo wymaga sprawdzenia ich preferencji przed wdrożeniem danej propozycji.

Równocześnie **bardzo kompleksowe podejście do włączania społeczeństwa może wydłużać procedury,** a więc i cały proces inwestycyjny. Nie ma też gwarancji, że sceptycznie nastawioną społeczność lokalną uda się przekonać mimo wszelkich prób zwiększenia akceptacji dla inwestycji.

1 Walker, B.J.A., Wiersma, B. i Bailey, E. (2014), Community benefits, framing and the social acceptance of offshore wind farms: An experimental study in England, Energy Research & Social Science, t. 3, s. 46–54.

2 Bourdin, S. (red.) (2026), *The Social Acceptance of Renewable Energy Projects,* Edward Elgar Publishing, Cheltenham.

Pierwsze kroki Polski

Polska podjęła pierwsze kroki w kierunku zwiększenia akceptacji społecznej dla projektów OZE, a w szczególności dla energetyki wiatrowej. **Niestety działania te wdrożono w sposób chaotyczny i fragmentaryczny, bez konsultacji społecznych i badania opinii publicznej**. Proponowane w projektach regulacji rozwiązania są nie tylko niewystarczające, ale mogą też budzić poczucie niesprawiedliwości i przynieść efekt przeciwny do zamierzonego. Niniejsza publikacja przedstawia wachlarz rozwiązań, które na przestrzeni ostatnich lat zostały wdrożone w innych krajach, a dla Polski mogą stanowić inspirację. W publikacji znajduje się również propozycja podziału korzyści z farm wiatrowych rekomendowana przez Instytut Reform i uzupełniona o symulator.

2. Nowe unijne propozycje zwiększenia akceptacji społecznej

Potrzeba zadbania o większą akceptację społeczną dla projektów OZE jest dostrzegana na poziomie unijnym. Brak akceptacji społecznej może opóźniać, a nawet blokować projekty OZE. Dlatego środki mające zwiększyć akceptację społeczną zaczęły w propozycjach Komisji Europejskiej towarzyszyć zapisom zmierzającym w stronę skrócenia procesu wydawania pozwoleń, czyli *permittingu*.

2.1. Nowelizacja REDIII w obszarze permittingu

W grudniu 2025 roku Komisja Europejska opublikowała Europejski Pakiet Sieciowy (*European Grids Package*). To zestaw proponowanych przepisów, którego głównym celem jest przyspieszenie modernizacji i cyfryzacji sieci elektroenergetycznych w całej Unii Europejskiej. Jednym z kluczowych elementów pakietu jest propozycja rewizji dyrektywy RED w obszarze *permittingu*.

W kontekście zwiększenia akceptacji społecznej w nowelizacji dyrektywy Komisja Europejska zaproponowała następujące środki:

- Wprowadzenie w państwach członkowskich rozwiązań umożliwiających lokalnym społecznościom **czerpanie korzyści płynących z projektów OZE o mocy powyżej 10 MW.**
- Wprowadzenie instytucji **niezależnego facylitatora, czyli łącznika** (koordynatora) odpowiedzialnego za dialog między społeczeństwem a inwestorem przy projektach OZE większych niż 10 MW. Jego rolą ma być wspieranie procesu konsultacji publicznych, pomoc przy wyborze mechanizmu podziału korzyści oraz poszukiwanie rozwiązań przy ewentualnych sporach.

Etap prac

26 czerwca 2026 roku, jeszcze podczas prezydencji cypryjskiej, Rada Unii Europejskiej uzgodniła swoje stanowisko (*general approach*) w sprawie projektu. W stanowisku pojawiły się doprecyzowania dotyczące sposobów podziału korzyści i udziału koordynatora w projekcie. Przykładowo, Rada UE doprecyzowała, że państwa członkowskie **mogą** (a nie muszą) wyznaczyć facylitatora, a z obowiązku podziału korzyści mogą zostać wyłączone niektóre technologie, jeśli nie są wystarczająco dojrzałe, żeby ponosić zwiększone obciążenia finansowe, lub nie wnoszą głównego wkładu w realizację celów krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu. Dla państw członkowskich oznacza to większą swobodę w kształtowaniu systemów zmierzających do poprawy akceptacji społecznej.

3 lipca 2026 roku Komisja Przemysłu, Badań Naukowych i Energii (ITRE) Parlamentu Europejskiego przyjęła sprawozdanie dotyczące projektu dyrektywy, stanowiące podstawę mandatu Parlamentu w dalszych negocjacjach międzyinstytucjonalnych. Zdaniem Parlamentu środki podziału korzyści oraz opieka koordynatora powinny dotyczyć już instalacji o mocy powyżej **7 MW.** Równocześnie z dodatkowych wymogów powinny zostać zwolnione projekty opracowane w ramach energetyki obywatelskiej. Dodatkowe zobowiązania nie powinny też dotyczyć państw, które już stosują wystarczające środki podziału korzyści. Parlament zaproponował również, by Komisja Europejska opracowała wytyczne dotyczące podziału korzyści, aby ułatwić prace państwom członkowskim.

18 listopada 2026 roku Rada i Parlament Europejski osiągnęły wstępne porozumienie (provisional agreement) w sprawie dokumentu[3]. Po weryfikacji prawno-językowej zostanie ono formalnie przyjęte przez obie instytucje. Państwa członkowskie będą miały 1,5 roku na wdrożenie przepisów dyrektywy do swoich przepisów krajowych. Niezależnie od ostatecznych szczegółowych zapisów, ich wdrożenie pozostanie po stronie państw członkowskich, więc polski rząd już teraz może rozważać działania związane z podziałem korzyści z instalacji OZE oraz utworzeniem nowej funkcji łącznika między społeczeństwem a inwestorem, które wskazuje projekt zmian w dyrektywie.

3 Więcej informacji dostępnych tutaj.

2.2. Omnibus środowiskowy

Równolegle z Europejskim Pakietem Sieciowym Komisja Europejska przedstawiła propozycję zmian w prawie środowiskowym UE. Pakiet ten jest określany mianem **omnibusa środowiskowego i stanowi część szerszej inicjatywy deregulacyjnej (w ramach pakietu uproszczeń, tzw. Simplification package**). Omnibus obejmuje szeroki zakres prawa środowiskowego. Propozycje regulacji dotyczą projektów energetycznych, ale też inwestycji infrastrukturalnych i przemysłowych. Głównym celem tego dokumentu jest uproszczenie przepisów oraz ograniczenie nadmiernych obciążeń administracyjnych.

Choć projekt nie dotyka bezpośrednio tematu akceptacji społecznej dla OZE, to warto o nim wspomnieć, gdyż budzi obawy części organizacji zajmujących się ochroną przyrody[4]. Argumentują one, że wdrożenie uproszczeń proceduralnych może w praktyce prowadzić do omijania zabezpieczeń środowiskowych. Komisja Europejska tłumaczy, że proponowane zmiany dotyczą jedynie obowiązków administracyjnych i nie mają na celu obniżania standardów środowiskowych. Niemniej należy podkreślić, że zwiększanie akceptacji społecznej wymaga wiarygodnego wykazania wpływu inwestycji na bioróżnorodność, krajobraz, gatunki chronione, korytarze migracyjne ptaków i nietoperzy itd. Z tego względu omnibus środowiskowy, którego przyjęcie w scenariuszu optymistycznym również może przypaść na przełom 2026 i 2027 roku, może pośrednio wpłynąć na akceptację społeczną dla OZE.

4 Zobacz przykład tutaj.

2.3. Zestaw narzędzi na rzecz integracji społecznej w zakresie energii odnawialnej

W lipcu 2026 roku Komisja Europejska opublikowała zestaw narzędzi wspierających włączenie społeczeństwa do procesu (*Public inclusion toolbox for renewable ener-*

gy – dalej *toolbox*). Jego celem jest wsparcie państw członkowskich w tworzeniu własnych ram budowania akceptacji społecznej. Ma to nastąpić przede wszystkim poprzez wymianę dobrych praktyk w zakresie angażowania społeczności lokalnych, a także promowanie mechanizmów dzielenia się korzyściami płynącymi z projektów OZE. Jednym z najważniejszych wniosków płynących z zestawu narzędzi jest to, że **nie ma uniwersalnego narzędzia zwiększającego akceptację społeczną. Odpowiednie narzędzia to takie, które są dostosowane do lokalnych warunków.**

Procedury i finanse

Toolbox wyróżnia dwa podstawowe rodzaje partycypacji społecznej: **proceduralną**, czyli włączanie społeczności w procedury administracyjne, oraz **finansową,** czyli dzielenie się ze społecznością przychodami z inwestycji. Dokument wskazuje, że **najlepsze efekty daje ich połączenie.**

Bezpośrednia partycypacja proceduralna buduje zaufanie i pozwala z wyprzedzeniem odpowiedzieć na potencjalny sprzeciw. Do pośrednich metod partycypacji zalicza się transparentną komunikację widoczną w standardach czy systemach certyfikacji.

Partycypacja finansowa pozwala czerpać namacalne korzyści z budowy nowego projektu OZE. Środki bezpośredniego udziału finansowego przekształcają mieszkańców we współwłaścicieli, sprawiając, że rozwój projektu jest w ich interesie. Metody pośrednie to w praktyce redystrybucja środków finansowych. Jest łatwiejsza do wdrożenia, ale nie wiąże się z tak dużym zaangażowaniem społeczności.

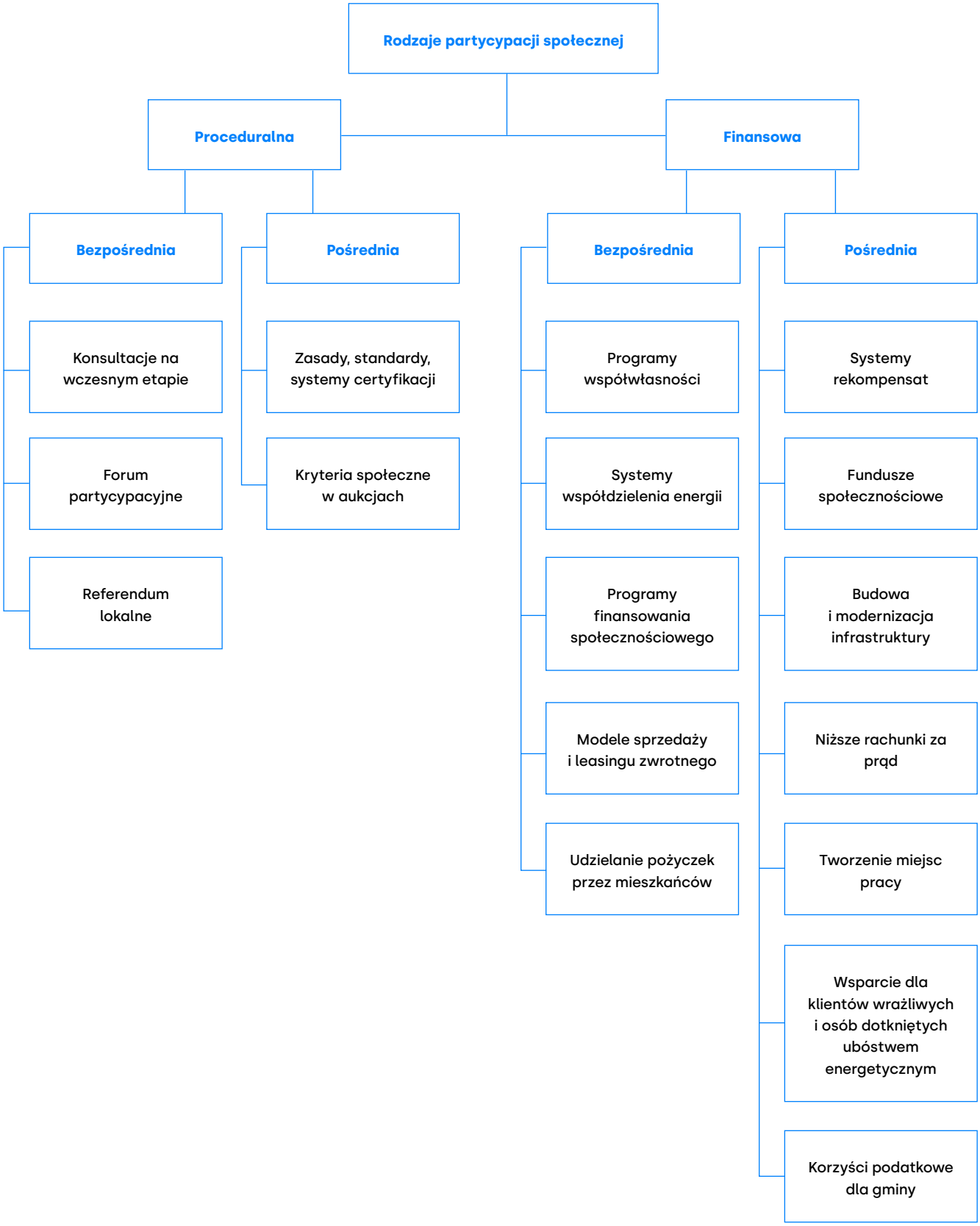
W dokumencie podkreślono, jak istotny jest czas interwencji – przed, w trakcie realizacji projektu czy po jego zakończeniu. Im wcześniej zostaną podjęte działania, tym większe szanse na ich pozytywne skutki. Budowa akceptacji zależy też od zaangażowania różnych grup interesariuszy, takich jak mieszkańcy, rolnicy, władze lokalne, inwestorzy, z których każda ma inne priorytety, obawy i motywacje, a więc wymaga nieco innego podejścia. Poniższy schemat przedstawia przykłady sposobów na zwiększenie udziału społeczeństwa w tworzeniu i uzyskiwaniu korzyści z projektów OZE. Więcej informacji znajduje się w Załączniku 1.

Rozwiązania przedstawione w *toolboxie* nie wyczerpują wszystkich możliwości włączania społeczności, zwłaszcza że **narzędzia można ze sobą łączyć,** tworząc dopasowane do lokalnych potrzeb schematy akceptacji społecznej.

Kluczowe wnioski z *toolboxa*:

- Nie ma rozwiązania uniwersalnego, **które mogłyby bezpośrednio kopiować państwa członkowskie.** Rozwiązania zwiększające akceptację społeczną muszą być dostosowane do lokalnych warunków. Przykładowo niektóre społeczności mogą preferować formę rekompensat, a inne współwłasność w formie udziałów.
- Najlepsze efekty dają programy, które **łączą partycypację proceduralną na wczesnych etapach z późniejszymi korzyściami ekonomicznymi** i wsparciem instytucjonalnym.

Schemat 1. Rodzaje włączania społeczności wyróżnione w toolboxie KE

3. Dobre praktyki związane z akceptacją społeczną

W ostatnich latach temat zwiększania akceptacji społecznej dla OZE zyskał na popularności. Powstało kilka opracowań mapujących dobre praktyki wdrażane na poziomie konkretnych inwestycji. W tym rozdziale omówiono kilka przykładów takich opracowań.

3.1. Mapowanie dobrych praktyk przez Komisję Europejską

W 2026 roku Komisja Europejska przeprowadziła mapowanie dobrych praktyk[5], w którym zidentyfikowała ponad 100 polityk związanych z akceptacją społeczną. Wśród nich m.in.:

- 34 skupiają się na podziale korzyści i udziale finansowym;
- 16 skupia się na uczestnictwie proceduralnym i budowaniu zaufania;
- 30 skupia się na podziale korzyści i udziale finansowym, a także na udziale proceduralnym i budowaniu zaufania.

Częściowo są to polityki dotyczące pojedynczych inwestycji, wspólnot energetycznych, inicjatyw inwestorów, ale pojawiają się też mechanizmy regulacyjne. Poniższa tabela stanowi wycinek z listy przykładów, które w całości znajdują się w załączniku do mapowania dobrych praktyk[6].

5 Komisja Europejska (2026), *Study on good practices in siting renewable energy installations taking account of interactions with other public policies*.

6 ibidem

Tabela 1. Fragment wykazu rzeczywistych przykładów krajowych środków mających na celu uzyskanie akceptacji społecznej

Kraj	Nazwa przykładu	Rok	Zakres OZE	Typ partycypacji (proceduralna, finansowa)	Partycypacja bezpośrednia/ pośrednia	Kluczowi interesariusze
Austria	EEG Haunolding Energy Community	2021–2024	Fotowoltaika (PV)	Proceduralna i finansowa	Bezpośrednia	▪ Obywatele ▪ Władze lokalne ▪ MŚP ▪ Studenci
Belgia	Udział społeczności w morskiej farmie wiatrowej	2024–	Morska energetyka wiatrowa	Proceduralna i finansowa	Bezpośrednia (finansowa), pośrednia (proceduralna)	▪ Obywatele ▪ Deweloperzy projektów ▪ Bezpośrednio dotknięte społeczności lokalne ▪ NGO/stowarzyszenia
Bułgaria	Wspólnota energetyczna Gabrovo – inicjatywa RDNO	2022	Fotowoltaika (PV)	Proceduralna i finansowa	Bezpośrednia	▪ Mieszkańcy lokalni ▪ MŚP ▪ Samorząd lokalny (gmina) ▪ Projekty UE

Źródło: Komisja Europejska

W trakcie mapowania KE zaobserwowała dobrą równowagę między udziałem proceduralnym a udziałem finansowym, a także dominującą koncentrację działań na energii wiatrowej i słonecznej. Wykazano, że energetyka wiatrowa wymaga silniejszych polityk podziału korzyści i łagodzenia jej skutków oraz większego włączenia proceduralnego. Dla energetyki słonecznej wystarczające są mechanizmy oparte na współwłasności. Podkreślono jednak, że **akceptacji społecznej nie można sprowadzić wyłącznie do rekompensat i komunikacji.** Należy ją pielęgnować poprzez zaangażowanie w całym cyklu życia projektu.

Pułapki

Mapowanie wykazało również pułapki, w które mogą wpaść państwa, tworząc własne ramy dla akceptacji społecznej. Są to:

1. brak aktualizacji i rozwoju stosowanych narzędzi;
2. nierówna dystrybucja korzyści – gdy część społeczności czuje się wykluczona;
3. pozorny udział mieszkańców w procedurach;
4. brak mechanizmów kontroli stosowanych systemów;
5. nadmierne poleganie na rekompensatach finansowych.

Duże znaczenie w zyskiwaniu przychylności mają również kwestie środowiskowe. Społeczności często bywają sceptyczne, gdy obiecuje się korzyści społeczno-ekonomiczne bez jasnych zabezpieczeń dla krajobrazu lub bioróżnorodności.

Komisja podkreśla również, że **powielanie schematów z innych krajów wymaga adaptacji, a nie imitacji.** Decydenci polityczni nie mogą zakładać, że to, co sprawdziło się w jednym kraju, sprawdzi się w innym, bez dostosowania do lokalnych struktur zarządzania, norm społecznych i potencjału instytucjonalnego.

3.2. WinWind

Kolejnym przykładem mapowania dobrych praktyk zwiększających akceptację społeczną jest projekt WinWind, czyli *Winning Social Acceptance for Wind Energy in Wind Energy Scarce Regions*. To projekt badawczo-analityczny finansowany przez Unię Europejską w ramach programu Horyzont 2020, realizowany w latach 2017-2020. Jego głównym celem było zbadanie, jak zwiększać społeczną akceptację energetyki wiatrowej w regionach, gdzie powstaje niewiele turbin wiatrowych lub ich budowa napotyka silny opór społeczny. W ramach projektu wskazano dobre praktyki realizowane lokalnie w państwach należących do konsorcjum projektowego, czyli w Niemczech, Hiszpanii, Włoszech, na Łotwie, w Norwegii i w Polsce. Poniżej przedstawiono kilka przykładów z raportu.

Tabela 2. Przykłady dobrych praktyk zwiększenia akceptacji społecznej wskazane w projekcie WinWind

Kraj i region	Rodzaj działania	Krótki opis
Niemcy – Turyngia	Doradztwo i mediacja	Niezależna jednostka doradcza, bezpłatne informacje oraz pomoc w rozwiązywaniu konfliktów wokół projektów energetyki wiatrowej.
Włochy – Sardynia – gmina Tula	Korzyści finansowe dla mieszkańców i działania krajobrazowe	Obniżki lokalnych podatków oraz inwestycje na rzecz społeczności.
Hiszpania – Wyspy Kanaryjskie – Lanzarote	Współwłasność	Możliwość zakupu udziałów w farmach wiatrowych i uczestnictwo w generowanych zyskach.

Źródło: WinWind

3.3. Wind4Bio

Wind4Bio, czyli *Supporting Wind Energy and Biodiversity through Public Participation and Acceptance,* to projekt EUKI realizowany w latach 2022–2025 przez partnerów z Polski, Grecji, Łotwy, Hiszpanii, Belgii i Rumunii. Jego celem była poprawa polityk publicznych dotyczących rozwoju energetyki wiatrowej przy jednoczesnej ochronie bioróżnorodności oraz zwiększeniu akceptacji społecznej dla nowych inwestycji wiatrowych. W projekcie omówiono przykłady lokalnych dobrych praktyk. Poniżej wskazano kilka z nich.

Tabela 3. Przykłady dobrych praktyk zwiększenia akceptacji społecznej wskazane w projekcie Wind4Bio

Kraj i region	Rodzaj działania	Krótki opis
Wielka Brytania – Szkocja	Stały dialog i reprezentacja społeczności	W projekcie Berry Burn Wind Farm powołano koordynatora ds. kontaktów ze społecznością (community liaison officer), który pełnił rolę pośrednika między inwestorem a mieszkańcami.
Niemcy – Brandenburgia	Uczestnictwo w procesie decyzyjnym	Mieszkańcy są włączani w proces konsultacji i mogą zgłaszać uwagi do projektów wiatrowych, które muszą zostać formalnie rozpatrzone.
Szwecja – Jämtland (Havsnäs)	Współpraca na rzecz ochrony bioróżnorodności	Mechanizmy współpracy z lokalną społecznością i interesariuszami przy monitorowaniu wpływu farmy na środowisko oraz opracowywaniu środków ochronnych.

Źródło: Wind4Bio

4. Przykłady ogólnokrajowych ram na rzecz akceptacji społecznej inwestycji w OZE w Europie

Nie ma jednego uniwersalnego narzędzia zwiększenia akceptacji społecznej. Różne kraje mają różne strategie. Część krajów stosuje odrębne podejścia na poziomie lokalnym, na przykład niemieckie landy mogą stosować różne przepisy. Dobre praktyki często dotyczą pojedynczych inwestycji, co przedstawiono w rozdziale 3. W tym rozdziale wskazano odgórne mechanizmy obowiązujące **na poziomie ogólnokrajowym.** Skupiono się przede wszystkim na rozwiązaniach mających na celu podział korzyści. W poniższym zestawieniu nie uwzględniono przykładów energetyki obywatelskiej, np. spółdzielni czy wspólnot energetycznych, które mają raczej charakter oddolny i lokalny. Co więcej, energetyka obywatelska zakłada już istniejące zaangażowanie mieszkańców, więc nie rozwiązuje problemu tam, gdzie akceptacji brakuje. Poniżej wskazano kilka przykładów rozwiązań stosowanych w Europie.

4.1. Dania

Jednym z ciekawszych przykładów działań na rzecz zwiększenia poparcia mieszkańców jest Dania, której przypadek jest pod niektórymi względami podobny do polskiego. Dania jest również interesującym przykładem z tego względu, że podejście do podziału korzyści oraz rekompensowania mieszkańcom skutków budowy OZE jest bardzo kompleksowe.

W Danii regulacje związane z zapewnieniem akceptacji społecznej na inwestycje zostały przyjęte już blisko 20 lat temu, bo w 2008 roku. Przyjęta wtedy ustawa OZE zakładała obowiązek zaoferowania przez inwestora mieszkańcom 20% udziałów w projekcie, a także odszkodowanie za spadek wartości nieruchomości oraz środki dla gmin i społeczności lokalnych. Te trzy metody okazały się jednak niewystarczające. **Mieszkańcy nadal wskazywali na problemy związane ze sprawiedliwością, zaufaniem i nierównym podziałem korzyści.** Z tego względu w 2018 roku wprowadzono zmiany. Dodano prawo do odsprzedaży domu inwestorowi, jeśli utrata wartości przekracza 1%, oraz zastąpiono model współwłasności modelem dzielenia korzyści (*benefit-sharing*) w postaci corocznego bonusu dla najbliższych sąsiadów instalacji OZE.

Bonus

Bonus przysługuje gospodarstwom domowym położonym w odległości do 8-krotności wysokości turbiny (w przypadku elektrowni wiatrowych) lub do 200 m od farmy fotowoltaicznej (PV), instalacji wykorzystującej energię fal morskich lub elektrowni wodnej. Wysokość bonusu nie jest stała i zależy od produkcji energii przez instalację, ceny energii elektrycznej i liczby uprawnionych gospodarstw domowych. Bonus jest obliczany na podstawie energii wyprodukowanej maksymalnie przez 1,5% mocy całej elektrowni.

Dla nowo budowanych elektrowni, które uzyskały pozwolenie na budowę po 1 lipca 2026 roku, szacowane przez Duńską Agencję Energii wartości wynoszą około 16 000 DKK (około 9 300 zł) rocznie na gospodarstwo domowe w przypadku farm wiatrowych. To około 36% średniej miesięcznej pensji. W przypadku farm fotowoltaicznych roczny bonus wyniesie mniej więcej 11 000 DKK (około 6 400 zł) na gospodarstwo domowe[7]. Dla starszych elektrowni szacowane kwoty bonusów były niższe. Bonus wzrósł szczególnie dla fotowoltaiki z 2 000 DKK (około 1 200 zł) w 2020 roku do 11 000 DKK (około 6 400 zł) obecnie.

7 Więcej informacji o *VE-bonusordningen* dostępnych na stronie Danish Energy Agency.

Odszkodowanie za spadek wartości nieruchomości

Właściciele nieruchomości, której wartość spadła o więcej niż 1%, mogą ubiegać się o odszkodowanie lub skorzystać z możliwości sprzedaży domu inwestorowi OZE. Wartość nieruchomości i jej ewentualna utrata są szacowane przez niezależny organ ds. wyceny.

Fundusz lokalny

Jednorazowa wpłata do funduszu na rzecz społeczności lokalnych, której obowiązkowo musi dokonać inwestor, zależy od rodzaju technologii[8]:

- lądowe elektrownie wiatrowe: 313 000 DKK/MW (około 182 000 zł/MW);
- morskie elektrownie wiatrowe: 418 000 DKK/MW (około 243 000 zł/MW);
- instalacje fotowoltaiczne: 125 000 DKK/MW (około 73 000 zł/MW);
- elektrownie wodne: 226 000 DKK/MW (około 131 000 zł/MW).

8 Kwoty zostały określone w duńskiej ustawie o promocji odnawialnych źródeł energii.

Gminy dysponują dużą swobodą w zakresie wykorzystania środków i nadawania priorytetów wybranym inicjatywom.

DANIA

***VE-bonusordningen* – Program premii OZE**

- Dotyczy energetyki wiatrowej, fotowoltaiki, instalacji wykorzystującej energię fal morskich i elektrowni wodnych.
- Odszkodowanie za spadek wartości nieruchomości lub prawo sprzedaży domu inwestorowi, jeśli utrata wartości przekracza 1%.
- Coroczny bonus dla najbliższych sąsiadów instalacji.
- Jednorazowa wpłata inwestora do funduszu gminnego przeznaczonego dla społeczności lokalnej.

Więcej informacji TUTAJ

Z doświadczeń Danii wynika też, że same mechanizmy finansowe nie muszą prowadzić do poczucia sprawiedliwości i akceptacji inwestycji, jeśli mieszkańcy nie mają zaufania do procedur. Nie wszystkie straty da się wycenić. Nic nie rekompensuje zmian krajobrazu czy obaw społecznych. Duńczycy oceniają projekty także przez pryzmat jakości konsultacji, możliwości wpływu na decyzje, przejrzystości

procedur, zaufania do inwestora, sposobu traktowania mieszkańców przez władze i dewelopera[9].

4.2. Irlandia

Ciekawy mechanizm obowiązuje w Irlandii, gdzie system podziału korzyści jest powiązany z państwowym programem wsparcia energii odnawialnej (ang. *Renewable Electricity Support Scheme* – RESS). W praktyce są to aukcje OZE dla energetyki wiatrowej oraz słonecznej[10]. Inwestorzy, którzy biorą udział w aukcjach, mają obowiązek utworzyć Fundusz Korzyści Społecznych (ang. *Community Benefit Fund*). Minimalna składka wynosi 2 euro/MWh. Środki przeznaczane są w szczególności na lokalne inicjatywy społeczne, środowiskowe, gospodarcze i kulturalne. Co najmniej 40% środków powinno zostać przeznaczone na projekty zgodne z 17 Celami Zrównoważonego Rozwoju ONZ, czyli związane np. z eliminacją głodu i ubóstwa, dobrym zdrowiem, edukacją, warunkami sanitarnymi, równością płci itd. Maksymalnie 10% może zostać przeznaczone na koszty administracyjne, przy czym w pierwszym roku funkcjonowania może to być 20%. Inwestycje zrealizowane w ramach mechanizmu są ujęte w Krajowym Rejestrze Funduszu Korzyści Społecznych. Rejestr udostępnia szczegóły dotyczące rocznych składek, wspieranych inicjatyw oraz studia przypadków finansowanych inicjatyw.

Dopłaty bezpośrednie dla energetyki wiatrowej

Dodatkowo w przypadku energetyki wiatrowej część środków przeznaczana jest na dopłaty bezpośrednie dla mieszkańców. Standardowa bezpośrednia dopłata dla gospodarstw domowych zlokalizowanych w promieniu 1 km od lądowych projektów wiatrowych wynosi 1 000 euro na rok. W promieniu od 1 do 2 km gospodarstwo domowe otrzymuje 500-1 000 euro rocznie – proporcjonalnie do odległości. Maksymalnie połowa środków zgromadzonych w funduszu może zostać przeznaczona na dopłaty bezpośrednie. Jeśli gospodarstw domowych jest więcej, kwoty dopłat są odpowiednio mniejsze.

IRLANDIA

***Community Benefit Fund* – Fundusz Korzyści Społecznych**

- System powiązany z aukcjami dla energetyki wiatrowej i słonecznej.
- Fundusz lokalny na cele społeczne, środowiskowe, gospodarcze i kulturalne, co najmniej 40% na projekty zgodne z 17 Celami Zrównoważonego Rozwoju ONZ, max. 10% na koszty administracyjne.
- 2 euro/MWh wyprodukowanej energii.
- Bezpośrednia roczna dopłata 1 000 euro dla gospodarstw domowych zlokalizowanych w promieniu 1 km od lądowych projektów wiatrowych i dopłata od 500 do 1 000 euro dla gospodarstw w promieniu 2 km.
- Krajowy rejestr inwestycji zrealizowanych w ramach funduszu.

Więcej informacji TUTAJ

4.3. Inne kraje

Poniżej punktowo przedstawiono rozwiązania, które są stosowane przez niektóre państwa w Europie **na poziomie ogólnokrajowym,** by zwiększyć akceptację społeczną dla projektów OZE. Niektóre z nich mają charakter obowiązkowy, a inne dobrowolny.

9 Jørgensen, M.L., Anker, H.T. i Lassen, J. (2020), *Distributive fairness and local acceptance of wind turbines: The role of compensation schemes*, Energy Policy, t. 138, art. 111294.

10 Więcej informacji o aukcjach OZE w Irlandii i o tym, jak jest finansowany ten system wsparcia, dostępnych tutaj.

Mechanizmy obowiązkowe

ESTONIA

***Tuulikutasud* – opłaty od turbin wiatrowych**

- Dotyczy lądowych elektrowni wiatrowych.
- Opłata za turbinę wiatrową zależy od kwartalnej produkcji energii elektrycznej, ceny prądu w poprzednim kwartale i lokalnej stawki podatku od nieruchomości.
- Co roku 50% wpływów trafia do gminy, a 50% jest wypłacane mieszkańcom znajdującym się w strefie oddziaływania farmy wiatrowej.
- Obszar oddziaływania 2–3 km w zależności od wysokości turbin.
- Maksymalna roczna dopłata dla gospodarstwa domowego może wynieść równowartość 6-krotności miesięcznej płacy minimalnej (ponad 5 000 euro).

Więcej informacji TUTAJ

GRECJA

Ειδικό Τέλος ΑΠΕ – *Specjalna opłata OZE*

- Dotyczy większych instalacji OZE.
- W zależności od rodzaju umowy 3% przychodów z wyprodukowanej energii lub 2 euro/MWh.
- 40% opłaty trafia do sprzedawcy energii i jest przeznaczone na obniżenie rachunków za prąd lokalnej społeczności (miejscowości z instalacją OZE).
- 60% opłaty trafia do gminy do wydania na cele środowiskowe, rozwojowe lub społeczne.

Więcej informacji TUTAJ

LITWA

***Gamybos įmoka* – Premia produkcyjna**

- Dotyczy elektrowni słonecznych, wiatrowych, biogazowni lub hybrydowych, również istniejących.
- Wysokość opłaty zależy od ilości wyprodukowanej i dostarczonej do sieci energii elektrycznej – 1 euro za 1 MWh.
- 85% przeznaczane jest na dofinansowanie dla projektów organizacji społecznych w odległości do 15 km od elektrowni, 15% trafia do gospodarstw domowych w promieniu do 1,5 km od elektrowni.
- Rząd wielkości rocznych rekompensat dla gospodarstw domowych to 50–100 euro.

Więcej informacji TUTAJ

ŁOTWA

***Maksājums kopienai* – Płatność dla społeczności**

- Dotyczy morskich i lądowych elektrowni wiatrowych.
- Coroczna wpłata od producenta energii w wysokości 2 500 euro za każdy MW mocy zainstalowanej.
- 50% pozostaje w budżecie gminy do wydania na efektywność energetyczną, ochronę środowiska itp.
- 50% środków trafia do gospodarstw domowych w promieniu 2 km od lądowej farmy wiatrowej i 25 km od morskiej farmy wiatrowej.
- Kwota corocznej rekompensaty dla gospodarstwa domowego wynosi co najmniej 1, a maksymalnie 3 minimalne miesięczne wynagrodzenia, co w 2026 roku oznacza kwoty w przedziale 780–2 340 euro[11].

Więcej informacji TUTAJ

11 Informacje o minimalnej pensji na Łotwie dostępne na stronie Trading Economics.

Mechanizmy dobrowolne

HISZPANIA

***Sello de Excelencia en Sostenibilidad* – Pieczęć Doskonałości w Zrównoważonym Rozwoju**

- Inicjatywa branżowa Hiszpańskiego Związku Fotowoltaicznego – Unión Española Fotovoltaica (UNEF) – wytyczne dla deweloperów projektów.
- Nagradza projekty PV, które wykraczają poza wymagania prawne, integrując wysokie standardy ochrony środowiska, mechanizmy dzielenia się korzyściami z lokalną społecznością oraz lokalne zaangażowanie interesariuszy.
- Certyfikowane projekty napotykają mniej konfliktów.

Więcej informacji TUTAJ

NIEMCY

Dobrowolne, ale ustrukturyzowane mechanizmy

- § 6 ustawy EEG (Erneuerbare-Energien-Gesetz) reguluje dobrowolny finansowy udział gmin w korzyściach z farm wiatrowych i naziemnych instalacji PV o mocy większej niż 1 MW.
- Wysokość wsparcia wynosi maksymalnie 0,2 eurocenta za kWh.
- Obszar obowiązywania: 2,5 km w przypadku elektrowni wiatrowych, cała gmina dla elektrowni PV.
- Producent energii może zwrócić się do operatora sieci o zwrot kosztów udzielonego społecznościom wsparcia.
- Niektóre landy wprowadziły swoje odrębne mechanizmy.

Więcej informacji TUTAJ

WIELKA BRYTANIA

Dobrowolne, ale rekomendowane mechanizmy

- Community Benefit Funds – lokalne fundusze grantowe.
- Local Electricity Discount Schemes – zniżki na rachunki za energię dla mieszkańców.
- Shared Ownership – współwłasność projektu przez społeczność.
- Od 5 MW w przypadku energetyki wiatrowej, co najmniej 5 000 funtów rocznie za każdy 1 MW mocy zainstalowanej.

Więcej informacji TUTAJ

5. Jak Polska podeszła do tematu zwiększenia akceptacji społecznej?

5.1. Udział proceduralny

Z badań wynika, że większość Polaków chce rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii. Przykładowo badania CBOS z czerwca 2024 roku wykazały, że 78% badanych popiera rozwój energetyki wiatrowej, a 55% zaakceptowałoby budowę farmy wiatrowej w okolicy swojego miejsca zamieszkania. Badanie z grudnia 2024 roku przeprowadzone przez Krajowe Centrum Danych Otwartych oraz instytut badawczy ASM Research wykazało, że 70% Polaków popiera budowę instalacji OZE w swojej gminie, jeśli wiąże się to z oszczędnościami. Badania More in Common wykazały, że w 2026 roku rozwój farm wiatrowych popiera 65% badanych wobec 64% w 2025 roku.

W praktyce na poziomie lokalnym poparcie może wyglądać bardzo różnie. Wymownym przykładem jest gmina Głubczyce[12], w której referendum, choć nieważne, zablokowało rozwój energetyki wiatrowej, mimo dobrych warunków do produkcji energii. Czasami nie trzeba wielkich protestów. Wystarczy sprzeciw pojedynczych osób, by stworzyć wrażenie, że opór społeczny jest duży. **Dlatego lepiej działać na wczesnych etapach, by zwiększyć szanse na poparcie dla inwestycji bez obaw, że pojedynczy przeciwnicy pociągną za sobą większe grupy.**

Rozmowy i konsultacje z mieszkańcami

Udział społeczeństwa jest nieodzowną częścią projektów dotyczących energii odnawialnej. Już w 1998 roku w ramach Konwencji z Aarhus[13] ustalono, że społeczeństwo musi mieć możliwość uczestniczenia w procedurach dotyczących projektów, które podlegają procedurze oceny oddziaływania na środowisko. Mówi o tym artykuł 6 dyrektywy EIA. To samo dotyczy planów i programów podlegających strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, o czym stanowi artykuł 6 dyrektywy SEA. W polskim prawie te przepisy obowiązują na mocy działu III i IV ustawy OOŚ.

Reforma planowania przestrzennego[14] wprowadziła środki zwiększające udział społeczeństwa w kształtowaniu przestrzeni. Obecnie wszystkie instalacje OZE o mocy co najmniej 1 MW lokalizowane poza budynkami można budować tylko na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Elektrownie wiatrowe wymagają miejscowego planu już od mocy większej niż 50 kW. Akty planowania przestrzennego obowiązkowo podlegają konsultacjom społecznym. Tym samym

12 Więcej informacji o referendum w Głubczycach dostępnych tutaj. Przeczytaj także o protestach w województwie lubuskim.

13 Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r., dostępna tutaj.

14 Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw – Dz.U. 2023 poz. 1688 – największa do tej pory zmiana ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Wprowadziła m.in. nowe dokumenty planistyczne i mechanizmy ograniczające chaos przestrzenny. Dostępna tutaj.

budowa wielkoskalowych instalacji OZE wymaga przeprowadzenia konsultacji społecznych. Instalacje budowane w przeszłości na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu były zwolnione z tego obowiązku.

Krótsze konsultacje dla OZE

W niektórych przypadkach odnawialne źródła energii, z wyjątkiem elektrowni wiatrowych, mogą skorzystać z postępowania uproszczonego, które zakłada 14 dni na przeprowadzenie konsultacji społecznych. Realizowanie inwestycji na podstawie specjalnego rodzaju planu miejscowego, jakim jest Zintegrowany Plan Inwestycyjny (ZPI), wiąże się z konsultacjami trwającymi 21 dni i z udziałem inwestora.

Budowa instalacji OZE leży w nadrzędnym interesie publicznym, więc skracanie procedur jest w zamyśle słuszne. Pozostaje jednak wątpliwość, czy obecnie stosowane metody informowania są wystarczające, by mieszkańcy mogli realnie skorzystać z dostępnych dni.

Informacje o konsultacjach społecznych ogłaszane są przez:
- publikację w prasie;
- wywieszenie w widocznym miejscu;
- udostępnienie informacji na stronie urzędu;
- w inny sposób zwyczajowo przyjęty w danej gminie.

Uruchomienie w lipcu 2026 roku rejestru urbanistycznego zwiększa możliwości dostępu do informacji. Od października po zapisaniu się do rejestru można otrzymywać powiadomienia o zmianach w wybranej jednostce podziału terytorialnego. Rejestr będzie sukcesywnie uzupełniany w kolejnych latach o dodatkowe elementy. To dobra zmiana w kontekście dostępu do informacji, pod warunkiem, że mieszkańcy będą z niego korzystać.

Dłuższy termin dla elektrowni wiatrowych

W przypadku elektrowni wiatrowych terminy konsultacji społecznych są dłuższe niż dla pozostałych OZE. Od 2024 roku ustawa o inwestycjach[15] nakłada na gminę obowiązek przeprowadzenia rozszerzonych konsultacji społecznych obejmujących otwarte spotkania stacjonarne i online, co najmniej 60-dniowe konsultacje projektu planu miejscowego oraz udział władz gminy, urbanistów i inwestora w dialogu z mieszkańcami.

Informowanie zamiast współdecydowania

W dalszym ciągu pozostaje jednak pytanie, czy podejmowane działania są wystarczające, by powiedzieć, że mieszkańcy są dobrze poinformowani o prowadzonych konsultacjach, a co więcej, czy mogą realnie współdecydować. Warto podkreślić, że zgodnie z dorobkiem wspomnianej już Konwencji z Aarhus[16] celem konsultacji nie jest wyłącznie ograniczenie konfliktów społecznych, ale też zagwarantowanie legitymacji procesu decyzyjnego. Innymi słowy, mieszkańcy nie muszą popierać danej decyzji, ale powinni mieć poczucie, że zostali wysłuchani, mieli dostęp do informacji i mogli zgłosić swoje stanowisko, które zostało wzięte pod uwagę.

Z badania przeprowadzonego przez Fundację Batorego wynika, że partycypacja na poziomie gmin częściej opiera się na informowaniu niż współdecydowaniu. Możliwości partycypacji są większe w większych gminach i miastach[17]. Tymczasem zdecydowanie więcej OZE powstaje na obszarach wiejskich.

15 Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz.U. 2016 poz. 961), dostępna tutaj.

16 Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r., dostępna tutaj.

17 Dąbrowska, A. (2024), *Narzędzia partycypacji lokalnej w Polsce w 2023 roku*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa.

Jak podano w raporcie Fundacji Batorego, środowisko branżowe zwraca uwagę, że konsultacje organizowane są zbyt późno, by mówić o partycypacji społecznej. Mają miejsce dopiero wtedy, gdy projekty aktów planowania przestrzennego zostały zasadniczo opracowane, zaopiniowane i uzgodnione. Ze względu na opiniodawczy charakter konsultacji nie ma też prawnego obowiązku uwzględnienia ich wyników.

Forma konsultacji

Jakość konsultacji zależy od formy, na którą zdecyduje się gmina[18]. Firma energetyczna Respect Energy[19] wśród skutecznych technik wymienia:

- geoankiety, które umożliwiają mieszkańcom wskazywanie preferowanych lub niepożądanych lokalizacji;
- terenowe spacery badawcze z udziałem inwestora i mieszkańców;
- stacjonarne lub mobilne punkty konsultacyjne otwarte dla zainteresowanych;
- okrągłe stoły, czyli spotkania dla wszystkich interesariuszy na neutralnym gruncie.

Z kolei wyniki projektu pt. „Wzmocnienie procesu konsultacji społecznych i monitoringu społecznego w zakresie działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego w obszarze planowania i zagospodarowania przestrzennego" realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) wykazały, że łączenie metod informacyjnych, badawczych i kreatywnych zwiększa zaangażowanie społeczności lokalnych, poprawia jakość dialogu oraz pomaga wcześniej identyfikować i łagodzić konflikty przestrzenne, co przekłada się na większą akceptację dokumentów planistycznych i skuteczniejsze współdecydowanie mieszkańców[20].

Brak zainteresowania ze strony mieszkańców

Nawet jeśli możliwości partycypacji są zapewnione, to mieszkańcy niekoniecznie z nich korzystają. Zgodnie z raportem Fundacji Batorego, lokalna aktywność obywatelska ma charakter incydentalny[21]. Dodanie korzyści finansowych z instalacji OZE prawdopodobnie zwiększy motywację do udziału w konsultacjach.

Problem z dezinformacją

Inwestycje OZE borykają się z problemem dezinformacji. Nieprawdziwe lub zmanipulowane treści wzmacniają lęk i niechęć wobec inwestycji. Skala problemu jest poważna: Zespół ds. Dezinformacji Komisji ds. badania wpływów rosyjskich i białoruskich szacuje, że Rosja i Białoruś wydają rocznie od 2 do 4 miliardów dolarów na kształtowanie debaty publicznej, przy czym znaczna część tych środków jest ukierunkowana na dezinformację klimatyczną. Tego typu aktywność, szczególnie w Polsce, nasiliła się po wybuchu wojny w Ukrainie[22].

Jak wynika z raportu CASM Technology i WindEurope, opartego na badaniach prowadzonych od maja 2024 roku do lutego 2026 roku, antywiatrowa sieć złożona z 573 kont wygenerowała prawie 43 tys. postów, które osiągnęły kilka milionów interakcji i dziesiątki milionów wyświetleń. Ponad 29 tys. z nich, czyli 68%, zostało sklasyfikowanych jako dezinformacyjne. Polska znalazła się na piątym miejscu wśród dziesięciu krajów o największym zaangażowaniu w antywiatrowe treści, które zyskały ponad 540 tys. interakcji.

18 Katalog zawarty jest w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w artykule 8i.

19 Respect Energy (2025), *OZE jako szansa i wyzwanie dla lokalnych społeczności*, Warszawa.

20 Zgórska, B. i Jaskulska, M. (2023), Udział społeczeństwa w procedurze planowania przestrzennego – analiza metod i technik konsultacji społecznych na przykładzie polskich małych i średnich miast w ramach projektu POWER, Biblioteka Nauki.

21 Dąbrowska, A. (2024), *Narzędzia partycypacji lokalnej w Polsce w 2023 roku*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa.

22 Ministerstwo Sprawiedliwości (2025), *Raport Zespołu ds. Dezinformacji Komisji ds. badania wpływów rosyjskich i białoruskich*, Warszawa.

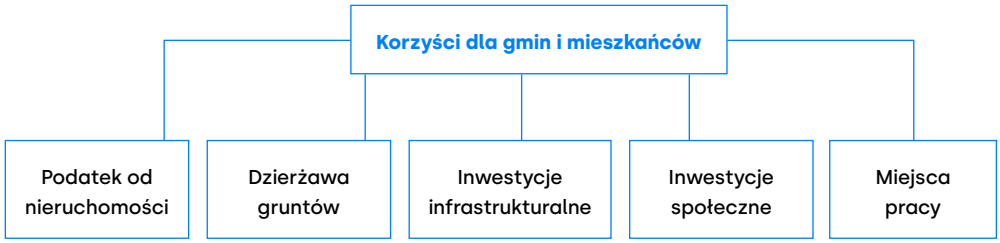
Dezinformacja dotycząca energetyki wiatrowej została szczegółowo zmonitorowana, ale z problemem borykają się również inne technologie. Ministerstwo Energii realizuje kampanię mającą na celu walkę z dezinformacją w całej energetyce.

Tym bardziej należy zadbać o jak najwcześniejsze, rzetelne informowanie i angażowanie społeczności, by uniknąć skutków, które niesie za sobą dezinformacja.

5.2. Korzyści wynikające z OZE

Już dziś w Polsce gminy czerpią zyski finansowe z rozwoju instalacji OZE. Część z nich wynika z prawa, a część z decyzji inwestorów podyktowanych zasadami społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR).

Schemat 2. Korzyści z OZE dla gminy i jej mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Podatek od nieruchomości

Najistotniejszym źródłem korzyści z OZE jest podatek od nieruchomości wynikający z ustawy o podatkach i opłatach lokalnych. Opodatkowaniu podlegają elektrownie wiatrowe, fotowoltaiczne, biogazownie i magazyny energii **wyłącznie w zakresie ich części budowlanych,** czyli fundamentów czy konstrukcji wsporczych. Opodatkowaniu nie podlegają części techniczne, czyli same urządzenia wytwarzające energię. Stawka podatku wynosi 2% wartości rocznie. Im większa instalacja, tym więcej gmina zyskuje. Przykładowo pojedyncza turbina wiatrowa w zależności od jej mocy i wartości części budowlanej może generować 60–200 tys. zł rocznie[23]. Raport Bilans dla gmin[24], w którym przebadano 30 gmin, wskazuje, że średni roczny wpływ z podatku od nieruchomości wyniósł 2,64 mln zł. Gminy z kilkunastoma turbinami wiatrowymi zarabiają 1–2 mln zł rocznie (2–4% dochodów gminy). Gminy, w których energię produkuje kilkadziesiąt turbin, zarabiają rocznie 4–7 mln zł (11–15% ich dochodów).

Ile gminy zyskują dzięki podatkowi od nieruchomości z OZE? Przykłady

- Gmina Darłowo, woj. zachodniopomorskie – 118 turbin wiatrowych, ok. 8 mln zł rocznie – ok. 10% dochodów gminy[25].
- Gmina Margonin, woj. wielkopolskie – 68 turbin wiatrowych o mocy 122,1 MW, ok. 6 mln zł rocznie – ok. 9,4% dochodów gminy[26].
- Gmina Potęgowo, woj. pomorskie – 79 turbin wiatrowych o łącznej mocy 185,5 MW, ok. 4,6 mln zł rocznie[27] – ok. 11,4% dochodów gminy[28].
- Gmina Grajewo, woj. podlaskie – 19 turbin wiatrowych, ok. 3,2 mln zł rocznie[29] – ok. 2% dochodów gminy[30].

23 Więcej informacji tutaj.

24 Brodacki, D. (2026), *Bilans dla gmin. Wpływ energetyki wiatrowej na rozwój lokalny*, Polityka Insight, Warszawa.

25 Więcej informacji o zyskach z OZE w gminie Darłowo dostępnych tutaj i tutaj.

26 Brodacki, D. (2026), *Bilans dla gmin. Wpływ energetyki wiatrowej na rozwój lokalny*, Polityka Insight, Warszawa.

27 Więcej informacji o zyskach z OZE w gminie Potęgowo dostępnych tutaj.

28 Brodacki, D. (2026), *Bilans dla gmin. Wpływ energetyki wiatrowej na rozwój lokalny*, Polityka Insight, Warszawa.

29 *ibidem*

30 Szacowanie na podstawie uchwały budżetowej gminy Grajewo z 2024 roku.

- Gmina Wielowieś, woj. śląskie – 20 turbin wiatrowych o łącznej mocy 66 MW, ok. 2,6 mln zł rocznie[31] – ok. 6% dochodów gminy[32].

Inwestycje w ramach ZPI

Reforma planowania przestrzennego[33] wprowadziła nowy rodzaj planu miejscowego – Zintegrowany Plan Inwestycyjny. To szczególny rodzaj planu miejscowego, który może zostać uchwalony przez radę gminy na wniosek inwestora. Z założenia jego przyjęcie ma być szybsze niż w przypadku klasycznego MPZP[34]. ZPI obejmuje obszar tzw. inwestycji głównej oraz inwestycji uzupełniającej. To właśnie inwestycja uzupełniająca stanowi dodatkową korzyść wynikającą z OZE, bo ma służyć gminie i jej mieszkańcom. Nowelizacja ustawy o planowaniu przestrzennym z 2026 roku[35] określiła cały katalog inwestycji uzupełniających. Może to być budowa:

- dróg publicznych;
- linii kolejowych;
- obiektów infrastruktury publicznego transportu zbiorowego;
- obiektów służących działalności kulturalnej;
- obiektów opieki nad dziećmi do lat 3;
- przedszkoli;
- szkół;
- placówek wsparcia dziennego;
- placówek opieki zdrowotnej;
- obiektów, w których prowadzona jest działalność z zakresu pomocy społecznej;
- obiektów służących działalności pożytku publicznego;
- obiektów sportu i rekreacji;
- obszarów zieleni publicznej;
- lokali mieszkalnych;
- budynków mieszkalnych jednorodzinnych;
- innych podobnych obiektów.

Warto zaznaczyć, że wykorzystanie ZPI do budowy elektrowni wiatrowych wciąż budzi pewne wątpliwości. Choć Naczelny Sąd Administracyjny wydał w tej sprawie korzystny wyrok[36], to niektóre przepisy wymagają doprecyzowania. Doprecyzowanie przewidziano pierwotnie w projekcie nowelizacji ustawy OZE – UD332. Niestety te przepisy zostały usunięte z ostatecznego tekstu ustawy, który 15 października 2026 roku podpisał Prezydent Karol Nawrocki.

Dobrowolne inicjatywy inwestorów

Niektórzy inwestorzy, chcąc zwiększyć akceptację społeczną, dobrowolnie decydują się na realizację dodatkowych inwestycji. Może to być rozwój infrastruktury technicznej, na przykład sieci lub dróg, ale również organizacja imprez, doposażenie placów zabaw, remiz strażackich czy edukacja ekologiczna[37].

Dzierżawa gruntów

Na inwestycjach OZE zyskują też bezpośrednio mieszkańcy dzięki dzierżawie gruntów. Dla właścicieli gruntów to stabilny dochód nawet przez 30 lat. Stawki za dzierżawę są wysokie. W zależności od regionu i wielkości terenu wahają się od 80 do 120 tys. zł rocznie za turbinę, ale mogą wynosić nawet 150 tys. zł[38]. Wysokie dochody z dzierżawy bywają kością niezgody wśród mieszkańców gmin. Korzyści

31 Więcej informacji o zyskach z OZE w gminie Wielowieś dostępnych tutaj.

32 Szacowanie na podstawie informacji o dochodach gminy Wielowieś.

33 Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1688), dostępna tutaj.

34 Choć praktyka pokazuje, że nie zawsze tak jest.

35 Ustawa z dnia 30 kwietnia 2026 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2026 poz. 781), dostępna tutaj.

36 Więcej informacji dostępnych tutaj.

37 Wiele przykładów inicjatyw inwestorów opisuje raport Brodacki, D. (2026), *Bilans dla gmin. Wpływ energetyki wiatrowej na rozwój lokalny*, Polityka Insight, Warszawa.

38 Więcej informacji o dzierżawie gruntu pod farmy wiatrowe w 2026 roku dostępnych tutaj.

otrzymuje jedynie wąska grupa, podczas gdy inwestycja oddziałuje na większą społeczność.

Dodatkowe korzyści

Oprócz powyższych przykładów wśród dodatkowych korzyści można wymienić również nowe miejsca pracy czy zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Obecność instalacji OZE na terenie gminy może sprzyjać rozwojowi klastrów energii i spółdzielni energetycznych, umożliwiając efektywniejsze wykorzystanie lokalnie wytworzonej energii i ograniczenie kosztów jej zakupu. Niestety rozwój energetyki obywatelskiej w Polsce napotykał przez lata wiele barier administracyjnych. Ich wyeliminowanie również miałoby pozytywny wpływ na wzrost akceptacji społecznej dla OZE.

Z powyższych rozwiązań gminy mogą czerpać korzyści bez względu na technologię OZE. Praktyka jednak pokazała, że elektrownie wiatrowe potrzebują dodatkowych mechanizmów. Wskazuje na to również mapowanie dobrych praktyk opisane w podrozdziale 3.1.

5.2.1. Prosument wirtualny – skomplikowany i wdrażany z opóźnieniami

Pierwsze propozycje dotyczące dodatkowych korzyści dla mieszkańców w pobliżu elektrowni wiatrowych przyjęto w 2023 roku. Nowelizacja ustawy wiatrakowej[39] wprowadziła wtedy rozwiązanie oparte na mechanizmie prosumenta wirtualnego.

39 Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 553), dostępna tutaj.

Prosument wirtualny dla wszystkich zainteresowanych

Prosument wirtualny nie musi z założenia inwestować w energetykę wiatrową. To ogólne rozwiązanie dla osób, które chcą wytwarzać energię z OZE na własne potrzeby, ale nie mają możliwości, by zostać prosumentem indywidualnym, bo na przykład mieszkają w bloku lub przy swoim domu nie mają wystarczającej przestrzeni. Mogą wtedy kupić udział w istniejącej instalacji OZE – do 50 kW – a następnie zgłosić to do operatora. Jeśli chętnych jest więcej, muszą wyznaczyć reprezentanta prosumentów.

Mechanizm jest stosunkowo nowy. Choć definicja pojawiła się w nowelizacji ustawy OZE już w 2021 roku, to regulacje zaczęły obowiązywać dopiero od lipca 2025 roku wraz z częściowym wdrożeniem Centralnego Systemu Informacji Rynku Energii (CSIRE). Według raportu Prezesa URE na koniec 2025 roku w Polsce było 272 prosumentów wirtualnych, a moc ich instalacji wynosiła 1,734 MW. Stanie się prosumentem wirtualnym wymaga dużej determinacji. Obecnie nie ma rozbudowanej oferty, która pozwalałaby w łatwy sposób znaleźć instalacje i inwestorów, którzy oferują takie możliwości. W przypadku mechanizmu dzielenia korzyści z energetyki wiatrowej w formule prosumenta wirtualnego z założenia taka oferta powinna być zagwarantowana.

Prosument wirtualny dla energetyki wiatrowej

W tym modelu inwestor przeznacza co najmniej 10% mocy zainstalowanej elektrowni wiatrowej do objęcia przez mieszkańców gminy w formie udziałów na 15 lat. Inwestor zgłasza wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, ile kosztuje budowa elektrowni, ile kW planuje przeznaczyć dla mieszkańców i jaka będzie szacowana produkcja energii. Organ ten publikuje tę informację i przyjmuje zgłoszenia

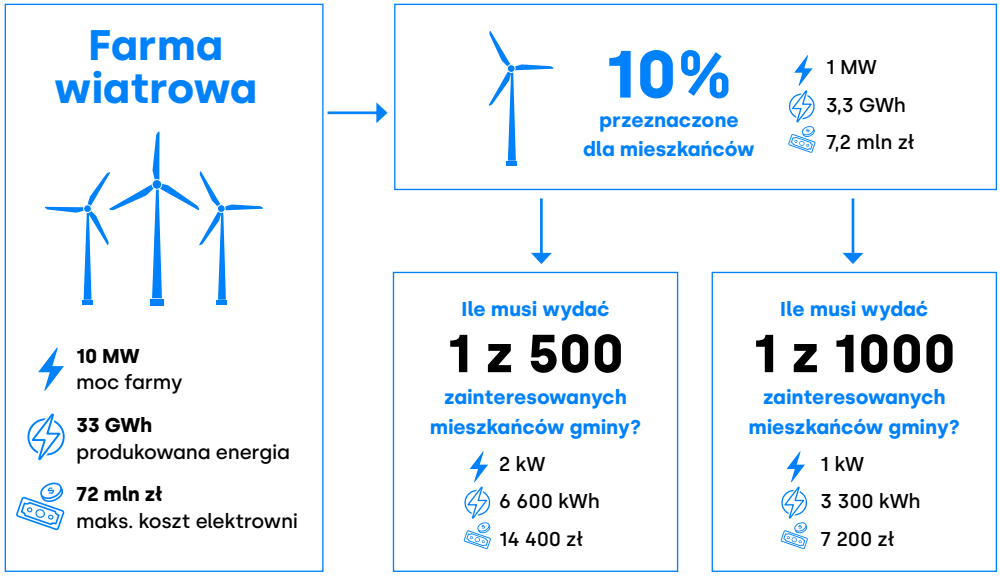
od zainteresowanych mieszkańców. Maksymalna moc na jednego mieszkańca to 2 kW, ale w przypadku dużego zainteresowania mieszkańców moc jest proporcjonalnie zmniejszana.

Skomplikowany mechanizm

Wadą takiego rozwiązania jest ograniczenie dostępu do udziałów w farmie do osób posiadających środki na wkład własny w wysokości od kilku do kilkunastu tysięcy złotych. Już samo to może być postrzegane jako wykluczające.

Do obliczenia kosztu objęcia udziału w mocy zainstalowanej elektrowni wiatrowej stosowany jest wzór oparty na maksymalnym koszcie budowy elektrowni, cenie referencyjnej energii i referencyjnym wolumenie produkcji energii (3 300 MWh/MW). Z punktu widzenia mieszkańców mechanizm jest skomplikowany. Poniższy schemat przedstawia przykład, ile mieszkańcy musieliby przeznaczyć na zakup udziałów w zależności od mocy instalacji i liczby zainteresowanych mieszkańców. Moc farmy 10 MW jest bardzo mała w stosunku do dzisiejszej praktyki instalacyjnej, ale została przyjęta dla zobrazowania mechanizmu i uproszczenia obliczeń.

Schemat 3. Szacowane koszty i udział mocy oraz energii z farmy wiatrowej o mocy 10 MW przy cenie referencyjnej 324 zł/MWh

Źródło: opracowanie własne

Obecnie to rozwiązanie jest w fazie oczekiwania na wejście w życie. Zostało odroczone do października 2026 roku ze względu na konieczność pełnego wdrożenia CSIRE do obsługi systemu. Następnie mechanizm odroczono do lipca 2027 roku[40]. **Na tym etapie wiadomo już jednak, że jego wejście w życie w praktyce nie jest planowane, bo trwają prace nad innym rozwiązaniem – funduszem partycypacyjnym.**

5.2.2. Fundusz partycypacyjny

Aktualnie rozważaną propozycją podziału korzyści z rozwoju energetyki wiatrowej jest tzw. fundusz partycypacyjny. Rozwiązanie to pojawiło się w 2025 roku jako poprawka poselska do nowelizacji ustawy wiatrakowej[41], którą ostatecznie zawetował Prezydent.

40 W ramach nowelizacji ustawy OZE – Dz.U. 2026 poz. 1347 (wcześniej UD332) – podpisanej przez Prezydenta 15 października 2026 roku.

41 Sprawozdanie Komisji do Spraw Energii, Klimatu i Aktywów Państwowych oraz Komisji Infrastruktury o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw zawierające poprawkę o funduszu partycypacyjnym, dostępne tutaj.

W trakcie prac nad projektem nowelizacji ustawy OZE (UD332) to samo rozwiązanie ponownie zaproponowało Ministerstwo Energii. Jednak resort nie ujawnił wtedy szczegółów dotyczących narzędzia. Pojawiły się one dopiero w marcu 2026 roku, kiedy opublikowano nowy tekst projektu ustawy wraz z uzasadnieniem i Oceną Skutków Regulacji (OSR)[42]. Mechanizm zakładał, że inwestor przeznacza 20 tys. zł za każdy 1 MW zainstalowanej mocy na bezpośrednie dopłaty. Środki trafiają do właścicieli budynków położonych w promieniu 1 km od farmy, chyba że rada gminy na mocy uchwały zwiększy tę odległość. Pozostałe środki trafiają do gminy. Ostatecznie pod koniec maja fundusz partycypacyjny usunięto z projektu ustawy, składając jedynie słowną obietnicę przygotowania nowego projektu w tym zakresie.

42 Tekst projektu UD332 wprowadzający fundusz partycypacyjny dostępny tutaj. Ostatecznie ten przepis został usunięty z projektu.

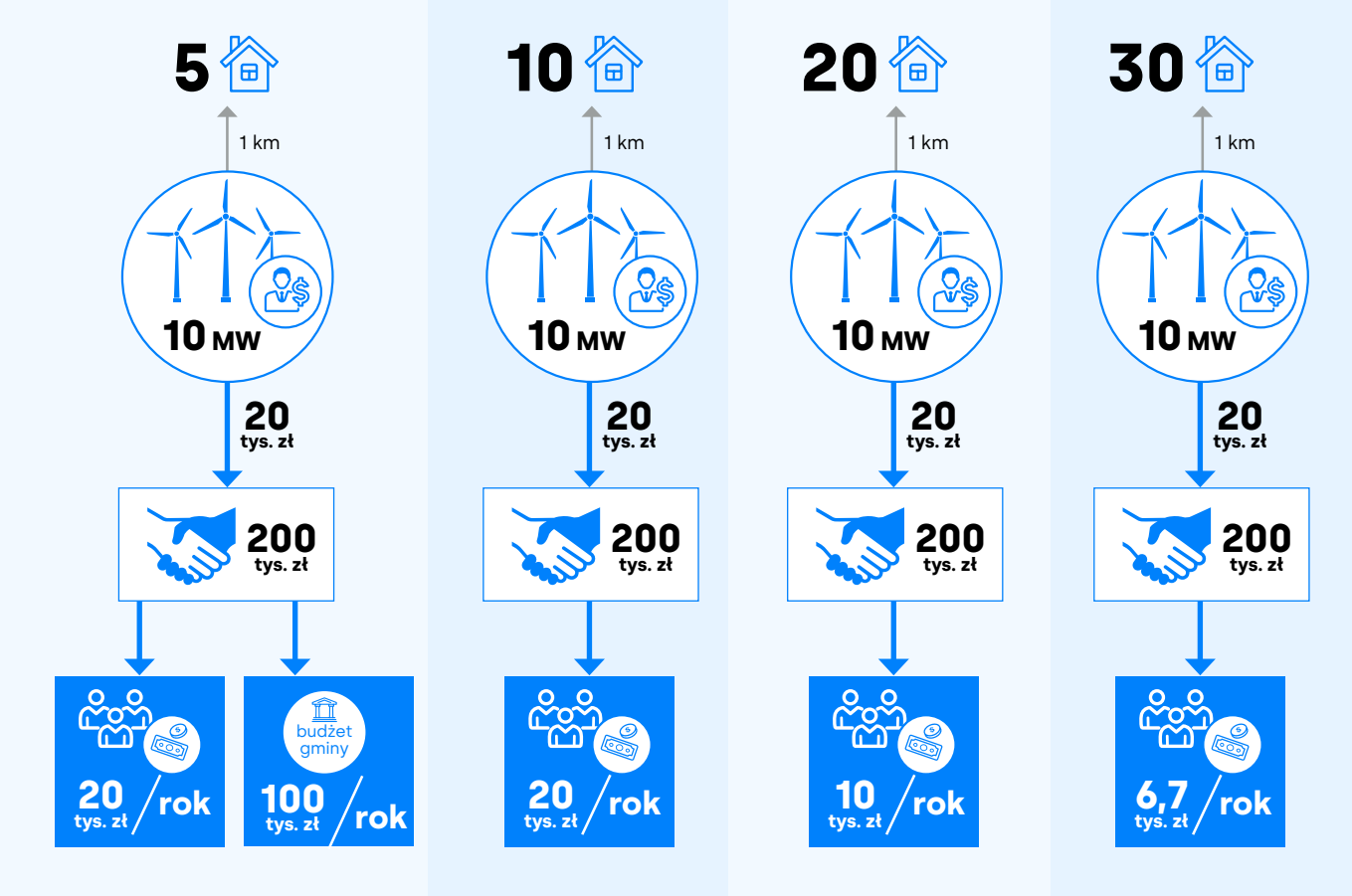
Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu wprowadzenia funduszu partycypacyjnego (UD442) pojawił się w wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów 3 sierpnia 2026 roku[43]. Jego przyjęcie planowano na III kwartał 2026 roku, ale według stanu na listopad 2026 roku ani tekst, ani szczegóły projektu nie są jeszcze znane. Główne założenia pozostały jednak takie same, czyli bezpośrednie dopłaty do 20 tys. zł rocznie za każdy 1 MW instalacji dla mieszkańców w promieniu 1 km. Z wykazu prac Rady Ministrów wynika, że zrezygnowano z możliwości zwiększania odległości przez radę gminy.

43 Warto dodać, że równolegle fundusz partycypacyjny znajduje się w projekcie senackim nr 674.

Ryzyko niesprawiedliwości

Bez względu na szczegóły i doprecyzowania, które na tym etapie nie są jeszcze znane, proponowane rozwiązanie budzi znaczne obawy. Wysokość dopłat przypadających na gospodarstwa domowe w różnych gminach będzie nierówna. Najwyższe świadczenia pojawią się tam, gdzie liczba domów jest niewielka, a moc instalacji duża. Różnice mogą być znaczące szczególnie przy założeniu, że maksymalna kwota dopłat wyniesie 20 tys. zł (co wynikało z oceny skutków regulacji dla UD332). W zależności od liczby gospodarstw domowych w pobliżu farmy wiatrowej może się również okazać, że do budżetu gminy nie trafią żadne dodatkowe środki. Poniżej przedstawiono przykład dla małej farmy wiatrowej o mocy 10 MW dla 5, 10, 20 oraz 30 domów w promieniu 1 km. Moc farmy 10 MW jest bardzo mała w stosunku do dzisiejszej praktyki instalacyjnej, ale została przyjęta dla zobrazowania mechanizmu i uproszczenia obliczeń.

Schemat 4. Różnice w podziale środków w zależności od liczby domów w promieniu 1 km od farmy wiatrowej

Źródło: opracowanie własne

Ryzyko komunikacyjne

Dodatkowym problemem jest **brak przejrzystości procesu legislacyjnego wokół propozycji.** Fundusz partycypacyjny pojawia się i znika z kolejnych projektów. Nie przeprowadzono konsultacji społecznych dotyczących tego mechanizmu. W przypadku projektu UD332 przedstawiona z opóźnieniem Ocena Skutków Regulacji zawierała bardzo ograniczoną symulację podziału środków, która dotyczyła tylko jednego przykładu. Przedstawiał on najkorzystniejszą sytuację, w której na słabo zurbanizowanym terenie mieszkańcy kwalifikują się do otrzymania pełnej kwoty 20 tys. zł. Publiczne komunikowanie tylko najkorzystniejszego scenariusza może prowadzić do powstania nieuzasadnionych oczekiwań finansowych i wiązać się z rozczarowaniem właścicieli budynków, gdy kwota będzie mniejsza. W przypadku rozwoju danej gminy i pojawienia się nowych domów mieszkańcy mogą być niechętni nowym sąsiadom, których pojawienie się obniży kwoty otrzymywane z funduszu.

Co więcej, próba zmiany kwoty na niższą na tym etapie może już wiązać się z poczuciem niesprawiedliwości i odebranych korzyści. Informacja o „20 tys. zł za wiatraki" już rozniosła się w przestrzeni publicznej. Mieszkańcy terenów, na których mają powstać instalacje, już o niej słyszeli i o takie wsparcie pytają.

Warto zaznaczyć, że proponowane w Polsce maksymalne kwoty rekompensat są relatywnie wysokie. Dla porównania roczne bonusy w Danii dla energetyki wiatrowej wynoszą około 36% średniej miesięcznej pensji, a w Irlandii około 20%. Na Litwie to zaledwie 5% średniej pensji, a Łotwa oferuje maksymalną kwotę rekompensaty zbliżoną do średniej pensji. Maksymalne rekompensaty oferowane w Estonii mogą wynieść 6 pensji minimalnych, czyli 2,4 średniej pensji. Jeśli maksymalna możliwa kwota proponowana w Polsce faktycznie wyniesie 20 tys. zł, to będzie to ponad 2,6 średniej pensji z 2024 roku, czyli jeszcze więcej niż w Estonii. Równocześnie przy założeniu, że kwoty dopłat będą się różnić w zależności od gęstości zaludnienia, ich wysokość może przyjąć podobne poziomy jak w porównywanych krajach. W przypadku objęcia funduszem partycypacyjnym całej gminy, kwoty dopłat bezpośrednich mogłyby być nawet niższe niż na Litwie.

Tabela 4. Porównanie średnich miesięcznych zarobków z proponowaną kwotą rekompensaty

Kraj	Średnie miesięczne zarobki w 2024 roku*	Roczna maksymalna dopłata na gospodarstwo domowe	Porównanie dopłat do średniej pensji
Dania	25 644 zł	9 300 zł	36%
Estonia	9 512 zł	22 860 zł	240%
Irlandia	21 877 zł	4 300 zł	20%
Litwa	7 977 zł	430 zł	5%
Łotwa	10 429 zł	10 062 zł	96%
Polska	7 613 zł	20 000 zł	263%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu – Average full-time adjusted salary per employee za 2024 rok. Przyjęto kurs euro 4,3 zł.

*Roczne zarobki z Eurostatu podawane w euro podzielono przez 12 miesięcy i przeliczono na zł.

Nie tylko wysokość rekompensaty stanowi różnicę. W porównywanych państwach znaczna część środków obowiązkowo jest przeznaczona na inwestycje na rzecz lokalnych społeczności. W Polsce w zależności od liczby gospodarstw domowych w pobliżu farmy wiatrowej do gminy mogłyby nie trafić żadne środki. Choć w Polsce inwestycje OZE podlegają podatkowi od nieruchomości, to nie mieszkańcy decydują, na co zostaną wydane te środki.

Zbyt wysoka kwota z punktu widzenia branży

Zgodnie ze stanowiskiem Polskiego Stowarzyszenia Energetyki Wiatrowej (PSEW) do propozycji funduszu partycypacyjnego, idea zwiększenia korzyści dla lokalnych społeczności zasługuje na poparcie, ale kluczowe znaczenie ma zachowanie równowagi pomiędzy zwiększaniem akceptacji społecznej dla projektów wiatrowych a utrzymaniem bankowalności i przewidywalności inwestycji.

Zdaniem PSEW kwota 20 000 zł/MW jest znacząco zawyżona i w wielu przypadkach może oznaczać rezygnację z realizacji projektów. Jej ustalenie nie zostało poprzedzone analizą ekonomiczną. Stowarzyszenie proponuje, by kwotę, która ma trafić do funduszu, zróżnicować tak, aby nie ograniczać realizacji starszych i mniejszych projektów oraz uwzględnić potencjał tych nowych i bardziej efektywnych:

- 10 000 zł/MW dla instalacji opartych na turbinach o **mocy mniejszej** niż 3,5 MW;

- 15 000 zł/MW dla instalacji opartych na turbinach o **mocy większej** niż 3,5 MW.

Jako alternatywę PSEW proponuje model hybrydowy, w którym stała roczna wpłata w wysokości na przykład 5 000 zł/MW jest uzupełniana o komponent zależny od przychodów.

Również Konfederacja Lewiatan w swoich uwagach do funduszu partycypacyjnego z UD332 postulowała uzależnienie wysokości wpłat na fundusz od ilości wyprodukowanej energii elektrycznej, aby nie narażać wytwórcy na niekontrolowane ryzyko finansowe w sytuacji długotrwałej lub całkowitej utraty potencjału wytwórczego. Proponowana stawka wynosi 1,5% ceny rynkowej za każdą 1 MWh energii wprowadzonej do sieci w poprzednim roku.

6. Proponowane kierunki zmian

Praktyki stosowane w innych krajach oraz przedstawione w *toolboxie* Komisji Europejskiej jasno wskazują, że ważnym czynnikiem budowania akceptacji społecznej jest **podejście indywidualne.** Częstą praktyką jest rozdzielenie korzyści między gospodarstwa domowe położone w pobliżu instalacji OZE a całą społeczność lokalną.

Duże znaczenie ma włączanie mieszkańców w przeprowadzane procedury. Same rekompensaty są niewystarczające, szczególnie gdy budzą poczucie niesprawiedliwości i mogą być traktowane jako próby przekupstwa. Dlatego fundusz partycypacyjny z obecnej propozycji legislacyjnej budzi znaczące obawy. **Traktuje nierówno mieszkańców różnych gmin, gdyż w zależności od gęstości zaludnienia otrzymają różne kwoty rekompensat.** Nie daje też gwarancji, że jakiekolwiek środki trafią bezpośrednio do samorządów.

Wolny wybór

Uważamy, że dobrym kierunkiem byłoby zapewnienie gminom **swobody w wyborze mechanizmu redystrybucji korzyści z farm wiatrowych z zamkniętego katalogu.** Samorządy mogłyby decydować, z jakiej formy (jednej lub kilku) chcą skorzystać. Większa elastyczność w doborze instrumentów pozwoliłaby gminom na wybór rozwiązania najlepiej dopasowanego do lokalnych warunków i strategii rozwoju. Aby to było możliwe, konieczne jest przetestowanie różnych możliwości w formie pilotaży, a **przede wszystkim przeprowadzenie szeroko zakrojonych konsultacji społecznych oraz badania opinii publicznej, które wskażą preferowane rozwiązania do testów.**

Fundusz wspólnotowy

W przypadku pozostania przy pomyśle funduszu partycypacyjnego, który był już szeroko komunikowany i dotarł do społeczności lokalnych, jako uzupełnienie rekomendujemy utworzenie prowadzonego przez gminę **funduszu wspólnotowego** opartego na decyzjach podejmowanych przez lokalną społeczność. Mieszkańcy gminy – w głosowaniu bezpośrednim lub pośrednio przez swoich przedstawicieli w radzie gminy – mogliby wybierać spośród przedstawionych przez gminę konkretnych projektów. Rozwiązanie to byłoby podobne w założeniach do budżetu obywatelskiego. Takie podejście pozwoliłoby rozdzielić korzyści z inwestycji wśród całej lokalnej społeczności. **Zyski z energii produkowanej przez farmy wiatrowe mogłyby finansować projekty odpowiadające na potrzeby i oczekiwania mieszkańców.** Wybór odpowiedniego rozwiązania przez mieszkańców gwarantuje większy udział proceduralny.

Dlaczego fundusz wspólnotowy?

- Pozwala uniknąć sytuacji, w której tylko nieliczni mieszkańcy czerpią korzyści z OZE;
- O sposobie wydawania środków decydują wszyscy mieszkańcy gminy, więc od razu działa włączenie proceduralne;
- Pozwala mieszkańcom decydować, w którym kierunku chcą rozwijać gminę i jakie inwestycje są im potrzebne;
- Oznacza stałe korzyści dla gminy.

Połączenie z funduszem partycypacyjnym

Dla samego funduszu partycypacyjnego rekomendujemy, by **gospodarstwa domowe położone w pobliżu farm wiatrowych mogły liczyć na tę samą, równą kwotę.** Wyznaczenie odpowiedniej kwoty powinna poprzedzić analiza ekonomiczna, a także badanie opinii publicznej i konsultacje społeczne dla projektu ustawy. Roczna dopłata dla mieszkańców mogłaby wynosić na przykład **4 000 zł. Kwota tego rzędu zapewni równe traktowanie mieszkańców różnych gmin oraz sprawi, że w większości przypadków duża część środków trafi do funduszu wspólnotowego bez względu na wielkość instalacji.** Takie podejście pozwoli dotrzeć w większym stopniu do gospodarstw domowych w pobliżu farmy, ale nie wyłączy z korzyści całej gminy.

Poniższa tabela przedstawia możliwe przykłady podziału środków w funduszu partycypacyjnym i wspólnotowym w zależności od wartości wpłat od inwestora oraz kwot dopłat bezpośrednich dla mieszkańców. Więcej przykładów symulacji podziału środków znajduje się w Załączniku 2. Dodatkowo dostępny na stronie Instytutu Reform **symulator funduszu wspólnotowego** pozwala obliczyć, ile środków trafiałoby do funduszu wspólnotowego w zależności od liczby kwalifikujących się gospodarstw domowych, kwoty przekazanej od inwestora oraz stałej kwoty dopłaty bezpośredniej dla gospodarstw domowych w pobliżu farm wiatrowych.

Tabela 5. Przykłady podziału środków w funduszu partycypacyjnym i wspólnotowym

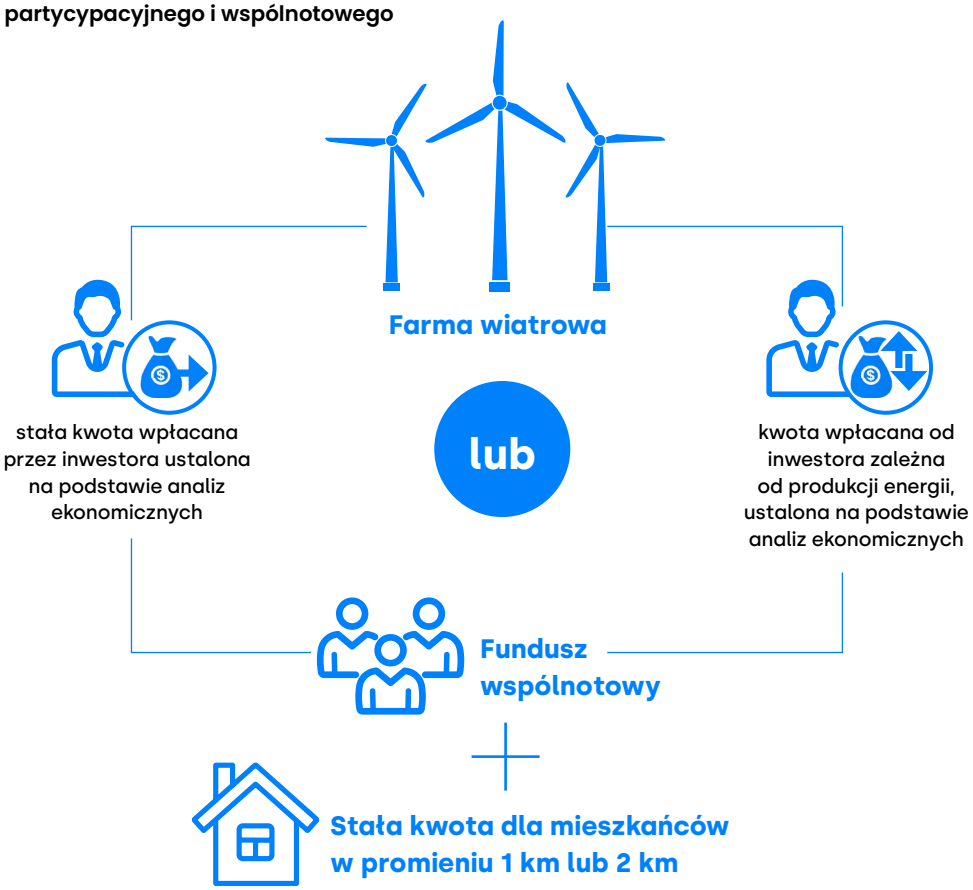
		10 000			15 000			20 000			Kwota wpłaty od inwestora [zł/MW/rok]
		4 000	10 000	20 000	4 000	10 000	20 000	4 000	10 000	20 000	Kwota dopłaty bezpośredniej dla kwalifikującego się gospodarstwa domowego [zł/rok]
30	30	60%	0%	–100%	73%	33%	–33%	80%	50%	0%	
	50	33%	–67%	–233%	56%	–11%	–122%	67%	17%	–67%	
40	30	70%	25%	–50%	80%	50%	0%	85%	63%	25%	
	50	50%	–25%	–150%	67%	17%	–67%	75%	38%	–25%	
100	30	88%	70%	40%	92%	80%	60%	94%	85%	70%	
	50	80%	50%	0%	87%	67%	33%	90%	75%	50%	
Moc instalacji [MW]	Liczba gospodarstw domowych kwalifikujących się do dopłaty bezpośredniej	Udział środków w funduszu wspólnotowym									

Źródło: opracowanie własne

Rekomendujemy również rozważenie zwiększenia promienia objętego funduszem do 2 km na podstawie analizy średniej gęstości zaludnienia przy istniejących farmach wiatrowych. Kwota przeznaczana przez inwestorów powinna zostać poddana analizie ekonomicznej. Jeśli będzie zbyt wysoka, to może znacząco ograniczyć opłacalność mniejszych projektów.

Warto również rozważyć uzależnienie wysokości wpłat do funduszu od produkcji energii w danym roku. Ze względu na zmienne warunki pogodowe, możliwe remonty czy coraz częstsze nierynkowe redysponowanie wytwórca nie ma gwarancji, ile energii instalacja wyprodukuje w danym roku. Zmienne wpłaty do funduszu nie wpływałyby na korzyści osób mieszkających najbliżej – otrzymywałyby one stałe kwoty. Zmienne środki trafiałyby do gmin. Gminy powinny być też operatorami funduszu.

Schemat 5. Propozycja przykładowego podziału korzyści opartego na połączeniu funduszu partycypacyjnego i wspólnotowego

Źródło: opracowanie własne

Kluczem jest wczesne zaangażowanie mieszkańców

Przede wszystkim rekomendujemy położenie większego nacisku na dobrze realizowane konsultacje społeczne z udziałem inwestora. **Celem powinna być dbałość o akceptację i zaangażowanie mieszkańców już na początku projektu.** Pozwoli to uniknąć późniejszej walki z protestami.

A co z innymi OZE?

Budowa instalacji OZE daje wiele korzyści bez względu na technologię. Polskie doświadczenia pokazały, że elektrownie wiatrowe na lądzie potrzebują większego zaangażowania w budowę akceptacji. Nie rekomendujemy, by na tym etapie podobnymi odgórnymi mechanizmami objąć pozostałe technologie OZE. Mogłoby to budzić nieuzasadnione oczekiwania, że każda inwestycja powstająca na terenie gminy wymaga dzielenia się z mieszkańcami dodatkowymi środkami. Poszczególne kraje podchodzą do tego w różny sposób – niektóre skupiają się na energetyce wiatrowej, a inne na wielu technologiach OZE. Tym bardziej istotne jest indywidualne podejście – jeśli dana lokalna społeczność będzie oczekiwała podziału korzyści z innych technologii, wtedy przykładowo łącznik pomiędzy inwestorem, gminą i społecznością będzie mógł pomóc mieszkańcom go wynegocjować. **Wprowadzenie specjalnego rozwiązania dla energetyki wiatrowej może zostać potraktowane jako pilotaż** dla rozwoju podobnych rozwiązań dla innych OZE w przyszłości.

7. Podsumowanie

Na wdrożenie odpowiedniego rozwiązania w Polsce nie jest jeszcze za późno. Projekt ustawy UD442, który wprowadza fundusz partycypacyjny, jest na początkowym etapie prac. **Wciąż mogą mu towarzyszyć intensywne konsultacje społeczne i przede wszystkim badanie opinii publicznej.** Obecnie Polska jest na drodze do tego, by wpaść we wszystkie pułapki wskazane przez mapowanie KE, z nadmiernym poleganiem na rekompensatach finansowych na czele.

Polscy decydenci muszą pamiętać, że nie ma rozwiązania uniwersalnego. Działania zwiększające akceptację społeczną muszą być szyte na miarę. Najlepsze efekty dają programy, które łączą partycypację proceduralną na wczesnych etapach z późniejszymi korzyściami ekonomicznymi i wsparciem instytucjonalnym. Choć ramy mogą być ustalane odgórnie na poziomie krajowym, to prawdopodobnie będą niewystarczające, gdy zabraknie realnego włączania mieszkańców na poziomie lokalnym na wczesnych etapach realizacji projektów OZE.

Bez budowy nowych instalacji OZE transformacja energetyczna będzie się opóźniać. Jednak bez akceptacji społecznej nawet największe przyspieszenie procedur na papierze nie przyczyni się do przyspieszenia w rzeczywistości.

Załącznik 1 – Możliwości partycypacji społecznej

Partycypacja proceduralna (udział w podejmowaniu decyzji)

Bezpośrednia

- Konsultacje na wczesnym etapie – mieszkańcy zgłaszają uwagi jeszcze przed podjęciem decyzji.
- Forum partycypacyjne – mieszkańcy, inwestor i władze wspólnie dyskutują o projekcie.
- Referendum lokalne – społeczność głosuje nad projektem lub jego elementami.

Pośrednia

- Zasady, standardy, systemy certyfikacji – formalne wymagania lub dobrowolne standardy określające, w jaki sposób inwestor powinien prowadzić projekt OZE. Certyfikacja potwierdza, że projekt spełnia określone kryteria jakości i odpowiedzialności społecznej, co zwiększa zaufanie mieszkańców do inwestora.
- Kryteria społeczne w aukcjach – uwzględnianie aspektów społecznych przy wyborze projektów OZE do wsparcia publicznego. Oprócz ceny energii oceniane mogą być m.in. zakres współpracy z lokalną społecznością oraz udział mieszkańców w korzyściach z projektu.

Partycypacja finansowa (udział w korzyściach)

Bezpośrednia

- Programy współwłasności – umożliwienie mieszkańcom, lokalnym przedsiębiorcom lub samorządom nabycie udziałów w instalacji OZE.
- Systemy współdzielenia energii – grupa mieszkańców lub członków społeczności energetycznej może korzystać z energii wytworzonej przez wspólną instalację odnawialnego źródła energii.
- Programy finansowania społecznościowego (crowdfunding) – środki są pozyskiwane od dużej liczby osób poprzez wpłaty niewielkich kwot na realizację projektu. W zamian uczestnicy otrzymują określony zwrot finansowy, np. odsetki lub udział w zyskach.
- Modele sprzedaży i leasingu zwrotnego – część instalacji jest sprzedawana mieszkańcom, którzy następnie dzierżawią ją operatorowi. Społeczność staje się właścicielem określonych aktywów i otrzymuje regularne wynagrodze-

nie z tytułu leasingu, natomiast operator nadal korzysta z infrastruktury do produkcji energii.
- Udzielanie pożyczek przez mieszkańców – mieszkańcy finansują projekt poprzez udzielanie pożyczek jego realizatorowi. W przeciwieństwie do współwłasności nie nabywają udziałów w instalacji, lecz otrzymują zwrot pożyczonego kapitału wraz z ustalonym oprocentowaniem.

Pośrednia

- Systemy rekompensat – odszkodowania lub dopłaty dla osób dotkniętych inwestycją.
- Fundusze społecznościowe – inwestor lub operator instalacji OZE przekazuje część przychodów z projektu do specjalnego funduszu przeznaczonego na rozwój lokalnej społeczności. Mieszkańcy nie otrzymują pieniędzy bezpośrednio, lecz korzystają z efektów projektów finansowanych z funduszu.
- Budowa i modernizacja infrastruktury – inwestycje w drogi, sieci lub obiekty publiczne.
- Niższe rachunki za prąd – zniżki na opłatach za energię elektryczną dla lokalnych mieszkańców.
- Tworzenie miejsc pracy – nowe możliwości zatrudnienia.
- Wsparcie dla klientów wrażliwych i osób dotkniętych ubóstwem energetycznym – dodatkowa pomoc dla najbardziej potrzebujących.
- Korzyści podatkowe dla gminy – dodatkowe wpływy do budżetu samorządu.

Załącznik 2 – Przykłady podziału funduszu partycypacyjnego i wspólnotowego

Przykłady symulacji podziału środków w ramach funduszu partycypacyjnego i wspólnotowego w zależności od mocy instalacji, kwoty wpłaty od inwestora, dopłaty bezpośredniej dla gospodarstw domowych oraz liczby kwalifikujących się domów.

Przykład 1 – mała moc farmy – 10 MW – dopłaty na poziomie 2, 4, 6 tys. zł na gospodarstwo domowe

Moc instalacji [MW]	10																	
Kwota wpłaty od inwestora [zł/MW/rok]	10 000			15 000			20 000			10 000			15 000			20 000		
Kwota dopłaty bezpośredniej dla kwalifikującego się gospodarstwa domowego [zł/rok]	2 000	4 000	6 000	2 000	4 000	6 000	2 000	4 000	6 000	2 000	4 000	6 000	2 000	4 000	6 000	2 000	4 000	6 000
Liczba gospodarstw domowych kwalifikujących się do dopłaty bezpośredniej	10									30								
Ile środków do podziału? [zł]	100 000			150 000			200 000			100 000			150 000			200 000		
Ile pieniędzy trafi do funduszu wspólnotowego? [zł]	80 000	60 000	40 000	130 000	110 000	90 000	180 000	160 000	140 000	40 000	-20 000	-80 000	90 000	30 000	-30 000	140 000	80 000	20 000
Jaki procent środków trafi do funduszu wspólnotowego?	80%	60%	40%	87%	73%	60%	90%	80%	70%	40%	-20%	-80%	60%	20%	-20%	70%	40%	10%

Przy małej mocy farmy wiatrowej i małej gęstości zaludnienia nawet **10 tys. zł za MW** od inwestora wystarczy, by każde z 10 kwalifikujących się gospodarstw domowych otrzymało 6 tys. zł i jeszcze 40% trafiło do funduszu wspólnotowego. Jednak przy 30 domach i 10 tys. zł od inwestora na każde gospodarstwo przypadałoby tylko 3 333 zł – mniej niż 4 tys. zł – i do funduszu wspólnotowego nie trafiłyby żadne środki. Przy tak małej farmie i 30 domach **15 tys. zł od inwestora** pozwoliłoby na dopłaty na poziomie 4 tys. zł, ale jedynie 20% środków trafiłoby do funduszu wspólnotowego. Dla **20 tys. zł od inwestora** przy 30 domach w każdym przypadku wystarczyłoby na dopłatę bezpośrednią, ale przy 6 tys. zł tylko 10% trafiłoby do funduszu wspólnotowego. Tak duża kwota od inwestora dla tak małej farmy mogłaby istotnie pogorszyć opłacalność inwestycji.

Przykład 2 – średnia moc farmy – 40 MW – dopłaty na poziomie 2, 4, 6 tys. zł na gospodarstwo domowe

Moc instalacji [MW]	40																	
Kwota wpłaty od inwestora [zł/MW/rok]	10 000			15 000			20 000			10 000			15 000			20 000		
Kwota dopłaty bezpośredniej dla kwalifikującego się gospodarstwa domowego [zł/rok]	2 000	4 000	6 000	2 000	4 000	6 000	2 000	4 000	6 000	2 000	4 000	6 000	2 000	4 000	6 000	2 000	4 000	6 000
Liczba gospodarstw domowych kwalifikujących się do dopłaty bezpośredniej	30									50								
Ile środków do podziału? [zł]	400 000			600 000			800 000			400 000			600 000			800 000		
Ile pieniędzy trafi do funduszu wspólnotowego? [zł]	340 000	280 000	220 000	540 000	480 000	420 000	740 000	680 000	620 000	300 000	200 000	100 000	500 000	400 000	300 000	700 000	600 000	500 000
Jaki procent środków trafi do funduszu wspólnotowego?	85%	70%	55%	90%	80%	70%	93%	85%	78%	75%	50%	25%	83%	67%	50%	88%	75%	63%

Przy średniej mocy farmy wiatrowej na poziomie 40 MW nawet **10 tys. zł za MW** od inwestora wystarczy, by każde z kwalifikujących się gospodarstw domowych otrzymało 6 tys. zł i jeszcze znaczna część środków trafiła do funduszu wspólnotowego. Tylko przy **dopłatach na poziomie 6 tys. zł** na każde z 50 kwalifikujących się gospodarstw domowych i wpłacie od inwestora w wysokości **10 tys. zł/MW** do funduszu trafiałoby jedynie 25% środków. W pozostałych przypadkach byłaby to co najmniej połowa środków. Im większa farma, tym przy takich założeniach więcej środków trafiałoby do funduszu wspólnotowego do wykorzystania przez całą społeczność, a środków wystarczyłoby na dopłaty na poziomie 2, 4 i 6 tys. zł na gospodarstwo domowe. Warto zwrócić uwagę, że przy nieco mniejszej farmie – 30 MW i 50 kwalifikujących się gospodarstwach domowych – kwota 6 tys. zł na gospodarstwo domowe byłaby już zbyt wysoka, by środki trafiły do funduszu wspólnotowego.

Przykład 2 – wariant dla farmy 30 MW

Moc instalacji [MW]	30								
Kwota wpłaty od inwestora [zł/MW/rok]	10 000			15 000			20 000		
Kwota dopłaty bezpośredniej dla kwalifikującego się gospodarstwa domowego [zł/rok]	2 000	4 000	6 000	2 000	4 000	6 000	2 000	4 000	6 000
Liczba gospodarstw domowych kwalifikujących się do dopłaty bezpośredniej	50								
Ile środków do podziału? [zł]	300 000			450 000			600 000		
Ile pieniędzy trafi do funduszu wspólnotowego? [zł]	200 000	100 000	–	350 000	250 000	150 000	500 000	400 000	300 000
Jaki procent środków trafi do funduszu wspólnotowego?	67%	33%	0%	78%	56%	33%	83%	67%	50%

Przykład 3 – średnia moc farmy – 40 MW – wysokie dopłaty na poziomie 10, 15, 20 tys. zł na gospodarstwo domowe

Moc instalacji [MW]	40																	
Kwota wpłaty od inwestora [zł/MW/rok]	10 000			15 000			20 000			10 000			15 000			20 000		
Kwota dopłaty bezpośredniej dla kwalifikującego się gospodarstwa domowego [zł/rok]	10 000	15 000	20 000	10 000	15 000	20 000	10 000	15 000	20 000	10 000	15 000	20 000	10 000	15 000	20 000	10 000	15 000	20 000
Liczba gospodarstw domowych kwalifikujących się do dopłaty bezpośredniej	30									50								
Ile środków do podziału? [zł]	400 000			600 000			800 000			400 000			600 000			800 000		
Ile pieniędzy trafi do funduszu wspólnotowego? [zł]	100 000	-50 000	-200 000	300 000	150 000	–	500 000	350 000	200 000	-100 000	-350 000	-600 000	100 000	-150 000	-400 000	300 000	50 000	-200 000
Jaki procent środków trafi do funduszu wspólnotowego?	25%	-13%	-50%	50%	25%	0%	63%	44%	25%	-25%	-88%	-150%	17%	-25%	-67%	38%	6%	-25%

Przy średniej mocy farmy wiatrowej na poziomie 40 MW i dosyć dużej gęstości zaludnienia dopiero wpłaty od inwestorów na poziomie 20 tys. zł byłyby wystarczające, żeby pokryć koszt tak wysokich dopłat bezpośrednich dla mieszkańców, a i tak nie w każdym przypadku. Stosunkowo niewiele środków trafiałoby też do funduszu wspólnotowego. Im mniej gospodarstw domowych, tym te środki byłyby większe. Przy 10 gospodarstwach domowych nawet 10 tys. zł od inwestora oznaczałoby, że przy dopłacie bezpośredniej 20 tys. zł aż 50% środków trafiłoby do funduszu wspólnotowego.

Przykład 3 – wariant dla 10 gospodarstw

Moc instalacji [MW]	40								
Kwota wpłaty od inwestora [zł/MW/rok]	10 000			15 000			20 000		
Kwota dopłaty bezpośredniej dla kwalifikującego się gospodarstwa domowego [zł/rok]	10 000	15 000	20 000	10 000	15 000	20 000	10 000	15 000	20 000
Liczba gospodarstw domowych kwalifikujących się do dopłaty bezpośredniej	10								
Ile środków do podziału? [zł]	400 000			600 000			800 000		
Ile pieniędzy trafi do funduszu wspólnotowego? [zł]	300 000	250 000	200 000	500 000	450 000	400 000	700 000	650 000	600 000
Jaki procent środków trafi do funduszu wspólnotowego?	75%	63%	50%	83%	75%	67%	88%	81%	75%

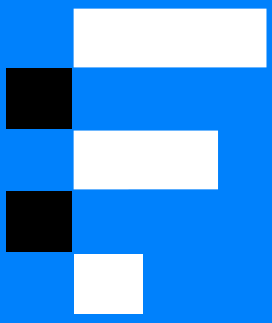
Przykład 4 – duża moc farmy – 100 MW – dopłaty na poziomie 4, 10, 20 tys. zł na gospodarstwo domowe

Moc instalacji [MW]	100																	
Kwota wpłaty od inwestora [zł/MW/rok]	10 000			15 000			20 000			10 000			15 000			20 000		
Kwota dopłaty bezpośredniej dla kwalifikującego się gospodarstwa domowego [zł/rok]	4 000	10 000	20 000	4 000	10 000	20 000	4 000	10 000	20 000	4 000	10 000	20 000	4 000	10 000	20 000	4 000	10 000	20 000
Liczba gospodarstw domowych kwalifikujących się do dopłaty bezpośredniej	30									50								
Ile środków do podziału? [zł]	1 000 000			1 500 000			2 000 000			1 000 000			1 500 000			2 000 000		
Ile pieniędzy trafi do funduszu wspólnotowego? [zł]	880 000	700 000	400 000	1 380 000	1 200 000	900 000	1 880 000	1 700 000	1 400 000	800 000	500 000	–	1 300 000	1 000 000	500 000	1 800 000	1 500 000	1 000 000
Jaki procent środków trafi do funduszu wspólnotowego?	88%	70%	40%	92%	80%	60%	94%	85%	70%	80%	50%	0%	87%	67%	33%	90%	75%	50%

W przypadku dużej farmy wiatrowej o mocy 100 MW praktycznie każda wpłata od inwestora pozwala na pokrycie dopłat bezpośrednich dla mieszkańców z zachowaniem znaczących środków na fundusz wspólnotowy. Jedynie dla 50 kwalifikujących się domów i wpłat od inwestora na poziomie 10 tys. zł przy dopłacie 20 tys. zł nic nie trafiłoby do funduszu wspólnotowego.

Załącznik 3 – Przewodnik po regulacjach

Nazwa ustawy/projektu ustawy	Numer projektu/Skrót	Co znajduje się w projekcie?
Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw	Dz.U. 2023 poz. 553	Ustawa, która wprowadziła prosumenta wirtualnego.
Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw	UD89, Druk Sejmowy nr 1130	Projekt zawetowany przez Prezydenta, wprowadzający po raz pierwszy fundusz partycypacyjny.
Projekt ustawy o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw	UD332, Druk Sejmowy nr 2821, Dz.U. 2026 poz. 1347	Projekt, który wprowadzał fundusz partycypacyjny po raz drugi. Ustawa w ostatecznym brzmieniu, podpisana przez Prezydenta 15 października 2026 roku, nie zawiera przepisów o funduszu partycypacyjnym.
Projekt ustawy zmieniającej ustawę o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw oraz ustawę o zmianie niektórych ustaw w związku z wprowadzaniem centralnego systemu informacji rynku energii i innych ustaw	Druk nr 674	Senacki projekt, który ma zastąpić prosumenta wirtualnego funduszem partycypacyjnym.
Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu wprowadzenia funduszu partycypacyjnego	UD442	Projekt, który ma wprowadzić fundusz partycypacyjny. Planowanie przestrzenne
Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw	Dz.U. 2023 poz. 1688	Największa do tej pory zmiana ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Wprowadziła m.in. nowe dokumenty planistyczne i mechanizmy ograniczające chaos przestrzenny.
Ustawa z dnia 30 kwietnia 2026 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw	Dz.U. 2026 poz. 781	Wydłuża do 31 sierpnia 2026 r. czas dla gmin na uchwalenie obowiązkowych planów ogólnych oraz wprowadza zmiany dotyczące inwestycji uzupełniającej w zintegrowanym planie inwestycyjnym. Pozostałe istotne dla publikacji regulacje
Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko	Dz.U. 2008 Nr 199 poz. 1227	Określa zasady udostępniania informacji o środowisku, udziału społeczeństwa w ochronie środowiska oraz procedury oceny oddziaływania na środowisko.
Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych	Dz.U. 2016 poz. 961	Określa zasady i tryb lokalizowania, budowy oraz przebudowy lądowych elektrowni wiatrowych.
Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych	Dz.U. 1991 Nr 9 poz. 31	Określa zasady pobierania i wysokość wybranych danin publicznych, w tym podatku od nieruchomości, który dotyczy inwestycji w OZE.

www.ireform.eu